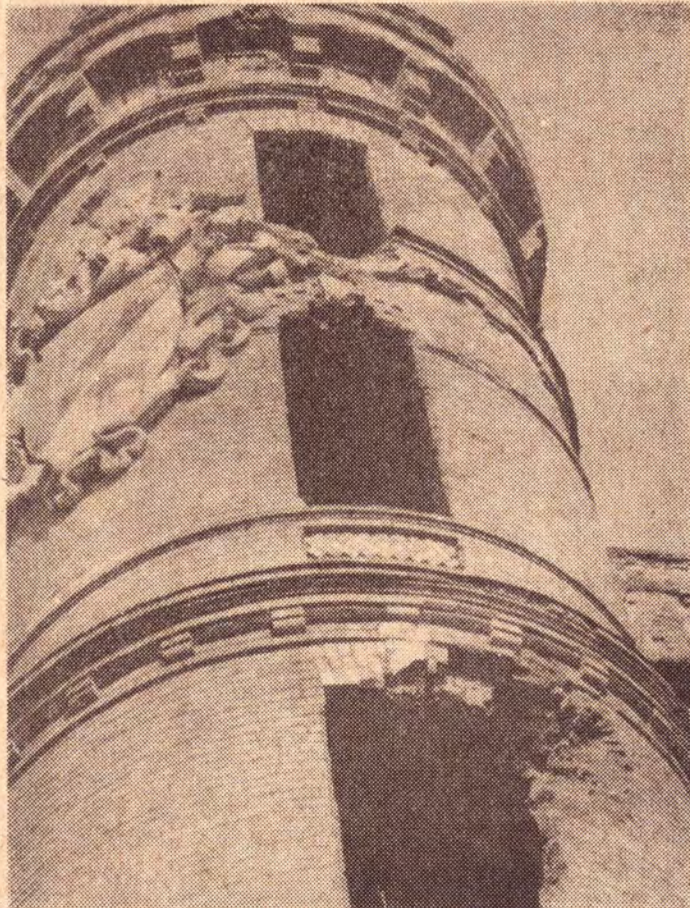

НІВА

Год выдання V
№ 19 (219)
8 МАЯ 1960
БЕЛАСТОК
Цана 60 гр.

ОРГАН ГАЛОЎНАГА ПРАЎЛЕННЯ БЕЛАРУСКАГА ГРАМАДСКА-КУЛЬТУРНАГА ТАВАРЫСТВА

Белавежа
— фота Віктар Астроўскі.

КНІГА - НАШ СЯБРА І НАСТАЎНІК

Звычайная сялянская хата, падобная да суседніх. На сцяне ад вуліцы дошчачка з надпісам «Грамадская бібліятэка ў Гацьках». Іншай знешняй рэкламы бібліятэка не мае.

... Сям'я Дзмітрыя Коршака невялікая: ён і жонка. Дачка вучыцца ў Беларускім ліцэі ў Бельску.

— Цяпер муж многа чытае, — гаворыць гаспадыня, — каб редаць кніжкі, бо часам прыдзе хто-небудзь пазычыць кніжку і пытае мужа: «Якая тут у вас добрая кніжка?»

Бібліятэка мае цеснаватае памяшканне, але дбайнасць гаспадароў аб парадку і чысціні перамагае гэта. Калі ўсё на сваім месцы, дык і ў цеснаватым пакоі чалавек адчувае сябе прастарней. Так і ў Коршакаў.

На адной сцяне некалькі дыпломаў, якія гавораць не толькі аб добрай працы загадчыка бібліятэкі Дзмітрыя Коршака, але яны сведчаць таксама аб актыўнасці чытачоў, іх адносінах да кніжак, чытальніцтва. На другой сцяне некалькі плакатаў аб кніжцы, табель-лісток «Бібліятэчныя навіны», дзе загадчык упісвае новыя кніжкі, што дапамагае чытачам — наведвальнікам арыентавацца адразу, якіх новых кніжак яны яшчэ не чыталі. Побач таксама табель - лісток з загалоўкам «Як чытаюцца іншамоўныя прозвішчы». Разборна ўпісаны прозвішчы шэрагу аўтараў кніжак, якія славяніну нялёгка прачытаць, калі яны напісаны на кніжках з захаваннем іншамоўнага літаравання. Гэтага ўсяго не знойдзеш і ў шматлікіх грамадскіх бібліятэках.

На стале ў кутку ляжаць часопісы і газеты. Ёсць тут «Газета Беластоцкая», «Ніва», «Нова весь», «Беларусь», «Край Рад» і «Здрове». Але няма ніводнага сельскагаспадарчага часопісу. А шкада...

Таксама выглядае справа і з кніжкамі.

— Ёсць сельскагаспадарчыя кніжкі, але іх мала і ўсе старыя. А часта наведвальнікі пытаюцца аб такіх кніжках, але іх мала, — інфармуе грам. Коршак.

У маёй прысутнасці прышло акурат некалькі школьнікаў з V-га класа мясцовай школы. Звяртаюць прачытаныя і пазычаюць новыя беларускія і польскія кніжкі, аб якіх я калісь так марыў.

Кніжкі як зоркі. Калі іх больш чытаеш, дык больш святла яны пакідаюць у нашай галаве.

ГАВОРАЦЬ ЛІКІ

Грамадская бібліятэка у Гацьках налічвае 3044 кніжкі. Апрача гэтага, 771 кніжак знаходзіцца ў 5-ці бібліятэчных пунктах (Райск, Храбалы, Пранявічы, Вялікія Грынявічы і Малыя Грынявічы).

Сем вёсак, якія карыстаюцца бібліятэкай у Гацьках і яе пунктамі, налічваюць 1472 жыхары. У 1959 г было зарэгістравана 524 чытача, якія пазычылі 7832 кніжкі. На аднаго чытача выпадае ў сярэднім каля 15-ці пазычаных кніжак, а на кожнага жыхара — 5. Гэта, здаецца, не многа, але трэба ўлічваць, што калі трапіць кніжка ў хату, дык часта прачытае яе не толькі той, хто пазычаў, але і іншыя члены сям'і а неаднойчы і сусед. Гэта значыць, што кніжка зрабілася блізкай жыхарам вёсак і ў першую чаргу ў гацькоўскім наваколлі.

Хто найбольш чытае і якія кніжкі?

З агульнага ліку 7832-х кніжак у Грамадскай бібліятэцы ў Гацьках у 1959 г. чытачы пазычалі: мастацкай літаратуры для дарослых — 2012 кніжак мастацкай літаратуры для дзяцей — 3905 кніжак і 1825 іншых. Як бачым, найбольшую папулярнасць сярод чытачоў мае мастацкая літаратура. Найбольш чытаюць школьнікі. Сярод «іншых» кніжак пераважаюць папулярна - навуковыя, затым навуковыя, грамадска - палітычныя, сельскагаспадарчыя.

Не ўсе чытачы шануюць пазычаныя кніжкі. Неаднойчы пазычае чытач кніжку чысценькую і цэлую, а звяртае ўсё роўна як пачку падпольных лістовак, якія былі ў кішэні і пад запэцканым вядром.

Трэба не забываць, што

(Працяг на стар. 4

ПЕРШАМАЙСКІЯ КВЕТКІ

(Пачатак у папярэднім нумары)

Вырашылі: Васіль палезе са сцягам на таполю, а Максім і Іван забяспечаць вуліцу з двух бакоў. Васіль запхнуў за пазуху сцяг і шпагат да ўмацавання яго і пры дапамозе пaска пакарабкаўся. Таполя моцнымі сукамі не багата і ўзлесці на яе не так проста. Васіль аднак быў чалавекам лёгкім і спрытным. Не здарма яго ў вёсцы ўсе казаком называлі. Вось ён залез ужо да першых галінак. Схапіў за адзін сук, а ён з трэскам паляцеў на зямлю; тое ж самае з двума наступнымі: толькі мацней дакнешся, а яны ўжо трашчаць.

Раптам пачуў працяжны свіст. Абазначала гэта: «Увага, небяспека!» Васіль агляднуўся навокал. Цяпер і ён пачуў скрып дзвярэй і заўважыў, што нехта выходзіць з паповай хаты.

«Што рабіць? — забілася сэрца Васіля. — Скакаць на зямлю? За высока, можна ногі павыкручваць. Выпадае толькі сядзець. Што будзе!...»

Васіль мацней прыціснуўся да таполі. Максім і Іван схаваліся за платы і таксама, устрымаўшы дыханне, з напружаным хваляваннем чакалі.

Той, што выйшаў з паповай хаты, пастаяў хвілінку на ганку, агляднуўся навокал і некалькі разоў крыкнуў:

— Хто там!

Адказала яму глухая цішыня. Спрасонку, відавочна, не прыйшло яму ў галаву паглядзець ўгору. Зашлопалі крокі назад. Васіль пачаў далей узбірацца на вяршыню таполі. Цяпер яна яму здавалася якойсьці больш паслухмянай, больш мілай.

Прайшло яшчэ каля пятнаццаці мінут і абедзве групы зыйшліся на ўмоўленым месцы.

— Ну, як? — пацікавіўся Нічыпарук.

— Паглядзі, адгэтуль відаць, — адказаў Максім.

— А ў вас? — у сваю чаргу пацікавіўся Максім, звярнуўшыся да Аляксандра.

— Мы свае першамайскія кветкі рассеялі чыста, — адказаў той.

— Тады ідзем падзякаваць богу за ўдачу, — смеючыся сказаў Сташко.

(Працяг на стар. 3)

Перадз'ездаўская дыскусія

НЕКАЛЬКІ ЗАЎВАГ І ПРАПАНОЎ

Вельмі добра, што на старонках «Нівы» разгарнулася дыскусія перад III З'ездам Беларускага грамадска - культурнага таварыства. Гэта добра, таму што выпрацоўваюцца формы і метады далейшай нашай культурна - асветнай працы. Шкада толькі, што ў гэтай дыскусіі не ўспамінаецца аб ролі бібліятэк і бібліятэчных пунктаў у распаўсюджванні культуры і асветы.

Таму хачу падкрэсліць, што пераважна на вёсках найбольш рэальным і даступным (апрача школ) сродкам развіцця культурна-асветнай дзейнасці з'яўляюцца бібліятэкі і бібліятэчныя пункты.

Калі ўзяць святліцы, то ў большасці служаць яны як танцавальныя залы, месца працы мастацкіх калектываў і грамадскіх сходаў. Трэба заўважыць, што мастацкія калектывы працуюць нераўнамерна і ёсць іх мала. А калі праглядзець работу бібліятэк у распаўсюджванні культуры, то сапраўды ёсць дасягненні. Першае з іх тое, што ў кожнай грамадскай радзе існуе бібліятэка, а ў кожнай вёсцы з лікам насельніцтва больш як 100 ёсць бібліятэчны пункт. Таму кніжка стала даступная кожнаму грамадзяніну Павятовая бібліятэка ў Бельскім павеце стварыла магчымасць карыстацца ў дастатковай колькасці кніжкамі на беларускай і рускай мовах. Усе бібліятэкі і большасць бібліятэчных пунктаў прыступілі да спаборніцтва, па прывядзенню да ўзорнага парадку бібліятэк і як найбольш масавай працы сярод насельніцтва.

У сувязі з гэтым, у першым квартале гэтага года колькасць чытачоў узрасла на 1342 асоб у параўнанні з аналагічным перыядам (I кв.) 59 года.

Павялічылася на 40 прац. чытанне папулярна-навуковых кніжак. Зацікаўленне кніжкай узрасло да таго, што на агульны лік насельніцтва нашага павета кожны 5-ты чалавек з'яўляецца сталым чытачом бібліятэкі. А гэта ўжо добра.

Некалькі прыкладаў.

У Міклашах 28 прац. жыхараў карыстаюцца кніжкамі, якія знаходзяцца ў бібліятэчным пункце. Бібліятэкарам там Ольга Корзун.

У вёсцы Храбалы пункт вядзе Ліліяна Дамброўская, і 40 прац. жыхараў з'яўляецца сталымі чытачамі; Казлы — бібліятэчны пункт вядзе Сяргей Тамчук, мае 29 прац. чытачоў. Сакі — пункт вядзе Мікалай Шаховіч, які мае 30 прац. чытачоў на агульны лік жыхараў вёскі.

Пры грамадскіх бібліятэках у Орлі, Аўгустове існуюць узоравыя чытальні, якія ствараюць магчымасць насельніцтву правесці культурна вольны ад працы час. Загадчыца бібліятэкі ў Аўгустове Еўфрасіння Вышкоўская пры дапамозе інструктара Павятовай бібліятэкі Ліды Гурскай і настаўнікаў школы разгарнула сапраўднае культурнае жыццё ў сваёй вёсцы. Чытальня ў Аўгустове заўсёды поўная людзей. Чытаюць многа газет і часопісаў, дыскутуюць над прачытанымі кніжкамі, праводзяць шахматныя спаборніцтвы. Намаганнямі вышэй упамянутых асоб арганізаваны добры калектыў мастацкай самадзейнасці з драматычным, харавым і танцавальным гурткамі.

У іншых бібліятэках, такіх як Пілікі, Москаўцы, Рыбалы, Плёскі, Галады, Боцькі і Лубін К. арганізаваны куткі чытання. Там збіраецца моладзь і старэйшыя, каб прачытаць часопісы. Часта арганізуюцца дыскусіі над прачытанымі кнігамі і вечары чытання ўголас.

(Працяг на стар. 2)

НЕКАЛЬКІ ЗАЎВАГ І ПРАПАНОЎ

(Працяг са стар. 1)

Інструктары Павятовай бібліятэкі апрацоўваюць праграмы літаратурных вечароў, чытання ўголас і дыскусіі над кніжкамі, якія высылаюцца ў вясковыя бібліятэкі. Каб распаўсюджваць кніжкі на беларускай мове сярод насельніцтва, бібліятэкі арганізуюць вечары беларускай паэзіі.

Не малое значэнне мае і тое, што бібліятэкі часта купляюць новыя цікавыя кніжкі на беларускай мове. Такая форма дзейнасці спрыяе ўзросту далейшага развіцця чытальніцтва. Працаўнікі Павятовай бібліятэкі ў Бельску падрыхтавалі праграму вечара, прысвечанага 90-ай гадавіне з дня нараджэння Леніна і разаслалі ва ўсе бібліятэкі ў павеце. Кожная бібліятэка арганізавала такі вечар, на якім з зацікаўленнем слухалі прысутныя аб жыцці Леніна і вершы У. Маякоўскага, прысвечаныя Ільічу.

А вось яшчэ адзін прыклад.

У вёсцы Галады ад 15 студзеня існуе грамадская бібліятэка. Пакуль не было бібліятэкі, а пункт працаваў дрэнна, жыхары Галадоў мелі адну забаву — гранне ў карты. Цяпер, калі ёсць бібліятэка, кожны вечар людзі культурна праводзяць вольны ад працы час, чытаючы ў бібліятэцы кніжкі і часопісы.

Як бачым з паказаных прыкладаў, (а можна было б падаць такіх больш) бібліятэкі маюць дасягненні. Значна больш можна было б зрабіць у культурна - асветнай дзейнасці, каб не было перашкод. Галоўная з іх — адасобленасць бібліятэкараў у цяжкай працы. Таму і бібліятэкі нярэдка маюць дрэнныя ўмовы: памяшканні малыя і халодныя, а таксама мізэрныя бюджэты на розныя неабходныя выдаткі. Многа бібліятэкараў працуюць да сёння на рычалтах і маюць вельмі малую зарплату, хаця маюць адпаведную колькасць чытачоў, пры якой належыцца ім павышэнне зарплаты. Аднак добра пастаўленая праца бібліятэк сістэматычна прыцягвае ўсё больш і больш новых чытачоў і здабывае папулярнасць сярод насельніцтва.

Мне здаецца, што дагэтуль у сваёй культурна - асветнай працы Беларускае грамадска-культурнае таварыства мала прысвячала ўвагі дзейнасці бібліятэк. Многа ёсць сельскіх гурткоў, якія амаль не працуюць. На маю думку, было б вельмі добра застасаваць першую і самую простую форму культурна-асветнага жыцця пры дапамозе добра дабраных кніжак. А калі так, дык патрэбна было б, каб Беларускае грамадска - культурнае таварыства бачыла магчымасці бібліятэк і іх цяжкасці. Можа нават ёсць магчымасць дапамагчы фінансава, было б вельмі добра.

У сваім артыкуле я хачу паказаць некаторыя дасягненні і недахопы ў нашым культурна - асветным жыцці, таму што вынікі ўсё ж-такі даволі слабенькія. На III Агульным З'ездзе БГКТ у Беластоку варта падумаць, якім метадам у вёсцы культурна - асветнай дзейнасці надаць характар больш жыццёвы і атракцыйны. Хачу даць пад развагу некалькі прапаноў.

Гурткі БГКТ трэба арганізоўваць далей, але галоўнае — існуючыя трэба зрабіць больш масавымі, узмацніць, скаардынаваць з усімі існуючымі арганізацыямі вёскі, як бібліятэкі, ССМ, ліга жанчын, сельгасгурткі, таварыства польска - савецькай дружбы, а галоўнае — са школамі. Усе гэтыя арганізацыі павінны планава дзейнічаць пад кіраўніцтвам і дапамогай ПОП і Камісіі асветы і спраў сацыяльных пры грамадскіх радах нарадовых.

Ці гэта раўнамерна і планава можа рабіцца на вёсках без дапамогі? Безумоўна, не. Мне здаецца, што гэта трэба распачынаць ад павета. Патрэбна, каб у павеце ўсе гэтыя арганізацыі нашлі агульную мову... Трэба сказаць, што ўжо цяпер маем вялікую колькасць настаўнікаў, нават з вышэйшай адукацыяй у горадзе і на вёсках. Маем многа добрых і ахвярных актывістаў з сярэдняй адукацыяй. Трэба толькі гэтых людзей уключыць у дзейнасць. Трэба арганізаваць у кожным павятовым аддзеле БГКТ дастатковую колькасць лектараў і ўключыць у яе настаўнікаў з вёсак. Варта было б мець рэдакцыйную секцыю, якая сістэматычна апрацоўвала б лекцыі ў даступнай форме і адпаведнага зместу да патрэб.

Неабходна мець некалькі інструктараў у дапамогу гурткам мастацкай самадзейнасці. Варта выкарыстаць кінафільмы. Трэба загадзя рыхтавацца і да таго, каб на восень ахапіць як найбольшую колькасць дарослага насельніцтва і арганізаваць курсы беларускай мовы і іншыя.

У рэалізацыю гэтай масавай культурна - асветнай дзейнасці павінна актыўна ўключыцца насельніцтва вёсак. Аднак сур'ёзную ролю як арганізатары павінны адыграць гурткі Беларускага грамадска - культурнага таварыства пры дапамозе нашай беларускай інтэлігенцыі.

Ці гэтай формай, ці іншымі, але дзейнічаць трэба. Дзейнічаць трэба з той мэтай, каб супольна з усім польскім народам пад кіраўніцтвам ПАРП пашырыць народную культуру сацыялістычнага зместу, множыць матэрыяльныя багацці згодна з указаннямі III З'езду ПАРП.

Гэта павінна быць гонарам і амбіцыяй нашага беларускага насельніцтва.

А. ЧЫКЕІН
старшыня
Бельскага аддзела БГКТ

З III Павятовай канферэнцыі БГКТ у Гайнаўцы

1. Прысутныя на канферэнцыі з увагай слухалі справаздачы даклад, з якім выступіла член праўлення Ніна Вішнеўская.

2. Прэзідыум канферэнцыі.
Збоку, вучаніцы Беларускага агульнаадукацыйнага ліцэя ў Гайнаўцы ад імя сваёй школы пажадалі плённай работы канферэнцыі і ўручылі старшыні канферэнцыі жывыя кветкі. Вучаніца Лена Грыц (справа) вельмі прыгожа і з сэрцам прачытала верш В. Шведа «Мова родная».

3. Члены новавыбранага праўлення павятовага аддзела БГКТ у Гайнаўцы (у першым радзе першы справа старшыня ГП БГКТ У. Станкевіч).

ФОТА — В. БАРШЧЭЎСКІ

Оберлендэр—не адзін гітлеравец у бонскім урадзе

Усяго 6 месяцаў назад, канцлер Заходняй Германіі Канрад Адэнауэр у адказ на савецкія закіды катэгарычна заявіў, што ў яго ўрадзе няма ніводнага гітлераўца, і, што ён ніколі не трымаў бы на міністэрскім крэсле чалавека, які зганьбіўся фашысцкай мінуўшчынай. Апошні час даў аж надта многа пераканаўчых доказаў, якія сведчаць аб цесным супрацоўніцтве Оберлендэра з гітлераўскім рэжымам і аб злачынствах, зробленых ім падчас вайны ў Чэхаславакіі, Польшчы і Савецкім Саюзе. Оберлендэр — міністр па справах бонскіх пасяленцаў, пад напорам грамадства і фактаў быў вымушан адыйсці.

Але ці быў ён адзіным гітлераўцам на такой высокай пасадзе ў Заходняй Германіі? Не. Вось некалькі іншых вядомых калісьці і сёння асоб:

Міністрам унутраных спраў у бонскім урадзе з'яўляецца Гэрард Шрэдэр. Ужо ў 1933 г. ён уступіў у Нацыянал - сацыялістычную рабочую партыю Германіі (НСДАП). Быў штурмфюрэрам СА. арганізацыі, адказнай за гібель соцен тысяч антыфашыстаў і дэмакратаў. за «хрустальную ноч» і пагром яўрэяў. «Хрустальная ноч» была самым вялікім пагромам. 9 лістапада 1938 г. Шрэдэр як актывіст арганізацыі прымаў удзел у пагроме яўрэйскіх сінагог і крамаў. Сваё палітычнае крэда выказаў у словах прамовы ў 1937 г.: «Германская філасофія абапіраецца на кроў, зямлю і барацьбу».

Міністрам вайны ў бонскім урадзе з'яўляецца Франц-Ёзэф Страўс, які быў падпалкоўнікам гітлераўскага вермахта і як «афіцэр нацыянал - сацыялістычнай падрыхтоўкі» асаблівую ўвагу аддаў шавіністычнаму выхаванню салдат. Неўзабаве, пасля намінацыі на міністра, на мітынгу ЦДУ заявіў аб сваіх намерах «ліквідавання Савецкага Саюза з карты міру».

Сённяшні міністр па справах федэральнай рады Ёахім фон Мэркац быў супрацоўнікам «галоўнага юрыдычнага ўрада» НСДАП. Падчас вайны займаў адказную пасаду ў Ібера-Амерыканскім Інстытуце — шпіёнскім цэнтры, падначаленым Рыбентропу. З знойдзеных пасля вайны матэрыялаў вынікае, што ён удзельнічаў у падрыхтоўцы замаху, ахвярай якога быў брытыйскі дыпламат Артур Енкэн. У адным з апошніх рэвізіяністцкіх выступленняў пераконваў слухачоў філасофскім зваротам: «Лёгка змяніць межы дзяржавы».

Сённяшні міністр камунікацыі Зэебом быў падчас вайны дырэктарам прадпрыемстваў Верхняй Сілезіі «Гоэ - Лоэ - Вэрк — АГ», утвораных з польскіх прадпрыемстваў. Ён цесна супрацоўнічаў з Міністэрствам авіяцыі Герынга, пастаўляючы нафту. Сёння Зэебом надта далёка пайшоў, калі гаварыць аб палітыцы бонскага ўрада, накіраванай супроць усходу. У адной з прамоў ён сказаў: «Германскі Усход — гэта не толькі тэрыторыя паміж Лабай і Одрай, але таксама і Чэхаславакія і ўсе іншыя тэрыторыі, на якіх калісьці знаходзіліся немцы.

Гітлераўцамі ў заходнегерманскім урадзе з'яўляюцца міністр скарбаў др. Ліндрат, які раней насіў білет НСДАП № 3.977.158; міністр па справах сям'і Вуэрнэлінг — аўтар фашысцкага рэгламента для прадпрыемстваў і міністр па агульнагерманскіх справах — Эрнэст Лемэр. Апошні з'яўляецца, здаецца, самым старэйшым прыхільнікам Гітлера і яго ідэалогіі. Ужо ў 1933 г. аддаў голас за ўпаўнаважанне Гітлера. Пазней Лемэр па непасрэднаму даручэнню Гебельса ў артыкулах, прысвечаных замежнаму друку, апраўдваў здзекі фашыстаў над яўрэямі. У 1939 г. у фашысцкім друку хваліў Гітлера як «гістарычную постаць», адстойваў «новы парадак у Еўропе» і патрабаваў «германізацыі» усіх дзяржаў.

На 16-ціасабовы заходнегерманскі кабінет 7 міністраў, апрача Оберлендэра, пакрытых ганьбай ахвярнага супрацоўніцтва з гітлераўскім рэжымам, гэта надта многа. Чаго тады варта гарантыя шэфа гэтага кабінета — Адэнауэра аб тым, што ў яго ўрадзе няма ніводнага гітлераўца?

У. ЛАЗІНСКІ

Пасля сустрэчы доктара я зноў вярнуўся ў штаб партызанскага руху да падпалкоўніка Фірсанава. У маі мяне выклікаў у Маскву палкоўнік Рашотаў.

Калі я з'явіўся ў яго, ён тут жа прыступіў да справы.

У выніку маёй пабыўкі на даследчай станцыі, а таксама злаўлення Брызгалава, Саўрасава, Куркова, шасці варожых агентаў, якіх перадаў мне Губарт для сувязі, і, урэшце доктара, удалося выявіць і вылавіць цэлую сетку шпіёнаў і дыверсантаў. Больш: доктар расказаў, што, апрача злоўленых ужо варожых агентаў, існавала яшчэ група Буранава, аб якой я нічога не ведаў. Доктар павінен быў замацавацца пры маёй дапамозе ў Савецкім Саюзе і кіраваць гэтай групай.

Але доктар расказаў і іншае. Ён ведае, што апрача групы Буранава, існуе яшчэ адна добра законспіраваная варожая група, персанальны склад якой і яе кіраўніка ведае дакладна толькі адзін чалавек — Губарт, і, магчыма, Пахітун, як асоба, ведаючая шыфр.

У асіным гняздзе знаходзяцца спіскі ўсёй варожай агентуры.

— Цяпер перад намі стаіць заданне: усе спіскі і дакументы, якія ёсць на даследчай станцыі, даставіць сюды. Гэтае заданне, мяркуем, вам пад сілу.

Палкоўнік змоўк і, відавочна, чакаў, што скажу я. І я, як і папярэднім разам, выказаў гатоўнасць выканаць новае заданне.

Сёння цэлы дзень я знаёміўся з паведамленнямі Крываручанкі. За паўгода іх накапілася дастаткова.

У асіным гняздзе за гэты час змены былі нязначныя.

Праз два месяцы пасля майго вылету, гняздо перабазавалася на восемдзесят кіламетраў на захад, далей ад фронта і партызан, якія ўзмоцнілі актыўнасць. Фама Філімоныч здабыў давер Губарта, і той узяў яго з сабою на новае месца. Намеснікам у Губарта нядзелю таму назад стаў маёр Штэйн. Губарт атрымаў чын маёра і жалезны крыж. Цікава, за што ж усё-такі ўзнагароджваюць і павышаюць у чынах?

Крываручанка з сябрамі стаіць у лесе, чатырнаццаць кіламетраў ад даследчай станцыі. У групе іх цяпер не двое, а пяцёра. Сустрэчы з Фамой Філімонычам адбываюцца ў лесе. Стары карыстаецца фурманкай, ездзіць у лес па дровы і на разведку па паляўнічых справах.

Паведамленні кароценькія, скупыя, мяне не задаволілі. Мне хацелася ведаць дэталі, падрабязнасці, а ўсё гэта можна выявіць толькі на месцы. Значыць, трэба хутчэй быць там.

Ці чулі вы такія дзіўныя мянушкі, як «ціхаход», «агароднік», «этажэрка», «прымус», «качаня», «кароль паветра»? Так звалі ў гады вайны выдатны маленькі самалёцік «У—2». «Рус фанер» з пагардай і здзекамі называлі яго ў першыя дні вайны не ў меру ганарыстыя ворагі, а потым, калі пазнаёміліся з імі бліжэй, яны пачалі называць яго «стаячая смерць»».

Я любіў гэтую маленькую, вынослівую, безадказную машыну. Але прызнаюся, калі на вышыні

васьмісот метраў вісеў у ёй над лініяй фронту, то асаблівага задавальнення не адчуваў.

Трапіўшы пад шматслойны зенітны агонь, «качаня» сутрасалася ўсім целам. Калі выстралы засталіся ззаду, лётчык знізіў вышыню і зваліў спярша мяшок з грузам, а потым і мяне.

У непасрэднай блізкасці ад зямлі я нечакана ўбачыў, што спускаюся на ваду. На возера ці на балота, сказаць цяжка. У маім распараджэнні асталіся секунды. Раздумваць некалі. «Калі спушчуся ў ваду, не вызваліўшыся ад парашута, мяне накрые, заблытаюся ў стропах, і канец», — падумаў я, і, калі да вады было некалькі метраў, адшпіліў лямкі і каменям паляцеў уніз.

Я пагрузіўся ў ваду, як мне здалося, даволі глыбока, але дна не дастаў і ледзь выбраўся на паверхню. Рухі мае звязвалі аўтамат, рэчавы мяшок і кірзавыя боты. Давялося развітацца і з аўтаматам і з ботамі. Пасля гэтага я памалу паплыў да берага. Праз нейкі час ногі мае пачалі кранацца мулаватага, гразкага дна.

З пакалатымі і параненымі да крыві нагамі, выбіўшыся з сіл, я ракам выбраўся на цвёрдую, купістую зямлю і выцягнуўся, як пласт. Крыху адпачыўшы, падняўся і прыслухаўся. Навокал стаяла цішыня. Ад холаду я дубеў. Раптам справа ад сябе я ўбачыў чалавечую фігуру. Але калі прыглядзеўся, выявілася, што гэта пень.

105

Валтузіўшыся ў балоце, я збіўся і цяпер не ведаў, у якім напрамку мне ісці. Унесці яснасць магла толькі раніца, да якой было яшчэ далёка.

Зняў з сябе ўсё, дакладна выкруціў, апрануўся зноў. Цяплей не стала. Амаль на сярэдзіне балота плаваў парашут. Яго трэба было прыбраць і схаваць. Каб нагрэцца я пачаў хадзіць туды і назад. «А што, калі хлопцы недзе блізка тут шукаюць мяне?» — мільганула думка.

— Аў-ў!.. — прыглушана крыкнуў я і спалохаўся свайго голасу. Здавалася, ён не мой.

Але вось нарэшце пачало світаць. Балота, у якім я выкупаўся аказалася вялікім. Я скінуў з сябе адзенне і палез у ваду за парашутам. Вада здалася мне яшчэ халаднейшай, чым ноччу.

Выцягнуць намокшы парашут не было так лёгка. Я доўга вазіўся з ім у вадзе, пакуль выцягнуў на бераг. Схаваўшы яго ў змуршэлы пень, які ноччу ўзяў за чалавека, я развесіў на сонцы яшчэ сырую адзежу і развязаў рэчавы мяшок. Прадукты размоклі. Цукар, соль, табак — усё змяшалася разам, сухары разбухлі і былі непрыгоднымі для яжы. Адзінае, што ўцалела, гэта дзве банкі рыбных кансерваў. Пры дапамозе нажа я адкрыў адну банку і крыху падмацаваўся.

Калі падсохла адзенне, я адзеўся, схаваў астаткі запаса ў рэчавы мяшок, прымацаваў яго на плячах і рушыў на ўсход. Абыйшоўшы балота, я ўг-

106

лыбіўся ў лес. Ступаючы па мокрай зямлі адчуваў халадок, але адначасова ўсё цела гарэла. У роце высахла, рукі сталі мокрымі, на ілбе паявіўся пот.

Разнагалосы птушыны гоман вісеў у паветры. Нейкая птаха пырхала перад маімі вачыма з галінкі на галінку, відавочна старалася адвесці далей ад свайго гнязда.

І раптам мне здалося, што птаха не папісквае, а смяецца, дражніць мяне. Я затрымаўся, застагнаў, сціснуў рукамі галаву. Птушка знікла. Рушыў далей.

Сустрэўшы па дарозе вялікую паляну, я вырашыў адпачыць. Скінуў рэчавы мяшок, лёг на мяккую і мокрую траву. Стракаталі конікі, над галавою кружыўся і гудзеў дакучлівы махнаты чмель — здавалася, што ён хоча абавязкова сесці мне на твар. Я жмурыў вочы, і тады чмель пераўтвараўся ў самалёт, які кружыў нада мною нізка-нізка. «Мо', крыху задрамаць? Я ж не спаў усю ноч», — падумаў я, паправіў пад галавою рэчавы мяшок і закрыў вочы.

На мяне адразу навалілiся нейкія велізарныя глыбы. Адна, другая, трэцяя... Стала цяжка дыхаць. Гэта гарачка! Нельга паддавацца. Я тут жа ўскочыў на ногі і ледзь не бегам пусціўся ў лес. Трэба вярнуцца да балота. Мо' туды ўжо прыйшлі хлопцы.

(Працяг на стар. 4)

107

(Працяг са стар. 1)

— Ёсць за што, і ісці абавязкова трэба, каб нас людзі пабачылі ў царкве, — падтрымаў яго зусім сур'ёзна Максім. — Толькі не ўсе разам. Адсюль найлепш разыйсціся кожнаму ў свой бок, каб давесці да парадку сваю вопратку, асабліва табе, Васька.

— Так, як кажа Максім, будзе найлепш, — пацвердзіў Нічыпарук. — Ну хлопцы, — дадаў прыцішаным голасам, — ад імені Камуністычнай партыі Заходняй Беларусі вітаю вас з Першым мая — святам працоўных мас усяго свету і дзякую вам за сённяшні ўчынак.

Над галовамі сяброў дружна вырас вянец пяці моцна заціснутых кулакоў. Партыйным вітаннем яны дзякавалі сакратару за першамайскія пажаданні.

VI.

На пасхальную утраню, як і шмат іншых сялян, зубацкі солтыс устаў яшчэ на досвітку. Выйшаў з хаты, пацягнуўся аж косці захрусталі ў суставах, і паглядзеў на неба, каб упэўніцца, якое рыхтуецца надвор'е на першы дзень свята. Яго вочы прасунуліся па небасхілу і раптам затрымаліся ў адным пункце.

Першамайскія кветкі

— Што за чорт? — прамармытаў солтыс, праціраючы ад недаверу вочы. — Што там на папоавай таполі?

Солтыс рашучым крокам накіраваўся ў бок папоавай хаты. Там ужо сабраўся шматлікі натоўп сялян з навакольных вёсак, прыехаўшых да царквы.

— Што здарылася? — запытаў солтыс нейкага селяніна. — Паглядзі, — абыякава адказаў той, паказаўшы рукою на таполю.

Солтыс падняў галаву. У парывах вясенняга ветру лапатаў над дамамі, быццам сокал над вяршынямі гор, чырвоны сцяг. У праменнях узыходзячага сонца, вялікімі, здавалася залатымі літарамі, іграў лозунг: «Прэч фашысцкі урад Пілсудскага!»

Солтыс не мог усё яшчэ паверыць сваім вачам. Некалькі разоў праціраў іх. Нарэшце зразумеў, што гэта не жарты, а грубае парушэнне парадка, але не грамадскага, як хацелася яму, а парадка, вартаўніком якога ў вёсцы Зубачы быў ён, солтыс Міхась Мусюк. Падбег ён да таполі, падскочыў, схапіўся за ствол і... асунуўся на зямлю.

— Прынясі хто драбіну, — закрычаў солтыс.

З натоўпу ніхто не варухнуўся. Тады солтыс пабег сам і праз некалькі мінут прыцягнуў пажарніцкую драбіну.

— Хто палезе? — звярнуўся да натоўпу.

Ахвотнікаў не было. Солтыс яшчэ раз паглядзеў на сцяг. Прывязаны ён быў да самай верхавіны стромкай таполі, куды, здавалася, толькі птушкі могуць даляцець. Страх густой хваляй праляцеў праз солтысавы нагавіцы. Але ён быў тут прадстаўніком улады і яму нельга было бяздзейнічаць. Тады паклікаў па імені некалькі сялян, сказаў ім, каб моцна трымалі драбіну, а сам палез угору. І вось пад нагамі пачуў апошнюю ступень. Парыў ветру калыхнуў таполю. Солтыс моцна схапіўся за дрэва. Таполя рытмічна качалася з боку ў бок. Солтыс засопся, рукі і ногі трэсліся, як ліхаманкі. Не дапамагла солтысу непарушная свядомасць свайго абавязку. Ён сарамліва спусціўся ўніз.

— Хто хоча атрымаць высокую ўзнагароду, — гукнуў солтыс, — хай здыйме гэтае свінства!

Яму адказалі маўчаннем. Людзі без слова адзін за другім пачалі разыходзіцца.

«Нічога не выйдзе, — падумаў рэальна солтыс, — трэба паведаміць паліцыю». Праз паўгадзіны паімчаўся ганец да Высока Літоўска, а солтыс накіраваўся да царквы.

Тут сустрэла яго новае няшчасце. На крылах ветра шыбавалі ў розныя бакі нейкія лістоўкі. Шмат сялян трымала іх у руках і з захапленнем чыталі. Пацікавіўся імі і солтыс. Падняў адну. « Таварышы сяляне! — прачытаў, — Фашысцкі ўрад прадае за граніцу плады вашай крывавай працы амаль дарма, а вас прыгнятае без ніякай літасці немагчыма высокімі налогамі. Аглядзіцеся вакол сябе. Навокал маёнткі памешчыкаў. Тысячы гектараў найлепшай зямлі ў руках адзінак, а вы мусіце сядзець на вузкіх пясчаных палосках, ды, яшчэ і тыя часта прыходзіцца рэзаць пры сямейных падзелах на «шастухі» і «васьмухі». А ці ведаеце, што ў Польшчы налічваецца каля дзесяці мільёнаў такіх сялян, якія ўвогуле не маюць ані куска зямлі?

(Працяг на стар. 5)

15 ГОД ТАМУ

Дзевятага мая 1945 года закончылася найстрашнейшая ў гісторыі сусветная вайна. Сорак мільёнаў людзей загінула ў тым смяротным змаганні. Зямля, вада і паветра насыціліся іх кроўю. На развалінах фашызма саюзнікі далі клятву ўсяму свету: выкарыстаем усе свае сілы, усе магчымасці, каб не дапусціць да паўтарэння падобнага сусветнага няшчасця.

Падаем сёння некалькі партрэтаў тых людзей, якія былі сведкамі апошніх хвілін фашысцкай гідры ў 1945 годзе і якія дабівалі яе ў Берліне.

Лявон Саля пачаў барацьбу з фашысцкімі акупантамі ў 1941 годзе партызанам на Палессі. У 1944 г. яго партызанскі атрад пад мястэчкам Сарны сустрэўся з рэгулярным савецкім войскам. Л. Саля пайшоў на нейкі час вучыцца да школы паветранага флоту ў Чкалаўску, а адгэтуль перайшоў ён да Польскага Войска, у радах якога дайшоў да Берліна.

За баявыя заслугі ён атрымаў 15 ордэнаў і медаляў польскіх і савецкіх.

Зараз Лявон Саля жыве ў Беластоку. Працуе дырэктарам МПК.

На здымку: Лявон Саля ў 1944 г. пасля заканчэння афіцэрскай школы паветранага флоту ім. Чкалава ў Чкалаўску.

Станіслаў Чэчотка баявое хрышчэнне атрымаў пад Леніна ў радах Першай дывізіі войска польскага, з якім святкаваў перамогу ў Берліне Ён ваяваў як артылерыст і ваяваў адважна, бо за баявыя заслугі ён узнагароджаны 8 медалямі і 7 пахвальнымі граматамі ад Галоўнага Камандавання савецкай арміі і войска польскага.

Зараз Станіслаў Чэчотка працуе старшынёй раённага праўлення прафсаюзаў працаўнікоў кааператываў. Працуе ён не горш, чым ваяваў. За выдатную працу дзяржава прызнала яму «Сярэбраны крыж заслугі», і «Адзнаку заслужанага дзеяча кааператыўнага руху». Жыве ў Беластоку.

На здымку: Станіслаў Чэчотка, разведчык-артылерыст у 1944 г.

На здымку: Грыгарук у 1945 годзе.

Ціхан Гаўрылавіч Грыгарук пачаў свой баявы шлях пад Варшавай і ў радах Чырвонай Арміі дайшоў да Берліна. Быў ён два разы ранены і кантужаны.

За баявыя заслугі атрымаў адзнакі: «За победу над Германией в Великой Отечественной войне 1941 — 1945 г. г.», «За взятие Берлина 2 мая 1945 г.», «Похвальная грамота Главного Командования вооружённых сил СССР» і «Сярэбраны крыж заслугі». Жыве ён зараз у Бельску-Падляшскім.

САВА

ВЫРАДАК

«Жыццё гультая не можа быць чыстым»
Чэхаў — «Дзядзя Ваня».

1. ЛОДЫР

І скуль толькі гэткі лодыр узяўся, — гаварылі не раз паміж сабой старыя Вараноўскія з в. Сасіны пра свайго старэйшага сына Антона. Самі, як тыя валы — ад рана да ночы пот вочы залівае. І ўсе дзеці, як дзеці, а ён хоць бы палец аб палец, ні за якую працу не бярэцца.

У школу ён хадзіць не хацеў, навука яму зусім у галаву не ішла. І не таму, каб ён быў тупы. Наадварот, ён быў быстры хлопец, ветлівы, але вучыцца не меў ахвоты. Яго не цікавіла тое, што гаварыў настаўнік. Куды цікавей было ўглядацца на верабёў, што спрачаліся аб нечым на дрэве супраць школьнага акна і часам бітвай вырашалі свае верабіныя спрэчкі. Калі ж за акном нічога годнага ўвагі не было, можна было пусціць па класе «галубка» або закінуць каму - небудзь за каўнер гарошынку. Гэта таксама было забаўна. За чатыры гады ён ледзь скончыў 2 класы, і не навучыўшыся толкам чытаць і пісаць, закончыў на гэтым сваю адукацыю. Настаўнікі толькі ўздыхнулі з палёгкай.

Потым швэндаўся ў хаце без толку. Ніякай рады з ім не было. Пашлюць яго бацькі сена грэбсці—возьмецца за работу, а не пройдзе паўгадзіны — і яго ўжо няма. Ён ходзіць сабе па лесе, засунуўшы рукі ў кішэні, дый пасвіствае. «Ажэніцца — абразуміцца», — суцяшалі сябе бацькі і таму, калі пасталеў, знайшлі для яго дзяўчыну і справілі вяселле. Але ён застаўся такім, як быў і нават і тады, калі паявіліся дзеці.

(Працяг на стар. 4)

КНІГА — НАШ СЯБРА І НАСТАЎНІК

(Працяг са стар. 1)

знішчыць кніжку — гэта не толькі выкінуць грошы, але і адабраць у суседа магчымасць яе прачытаць.

* * *

У заканчэнне хацелася б пажадаць, каб кіраўніцтвы паветовых бібліятэк больш увагі звярнулі на дастаўку ў грамадскія бібліятэкі сельскагаспадарчай літаратуры. Мне прыходзілася наведаць шмат бібліятэк і гутарыць з чытачамі. І не толькі ў Гацьках, і ў многіх іншых бібліятэках адчуваецца вялікі недахоп папулярнай сельскагаспадарчай літаратуры. А калі яны і ёсць, дык гэта кніжкі старыя, непрыстасаваныя да новых умоў і магчымасцей гаспадарання.

М. КУРАШ

ВЫРАДАК

(Працяг са стар. 3).

Толькі выпіць ды пагуляць ён не ленаваўся. Праўда, ён не дружыў з вясковымі хлопцамі. Гэта пайшло ад бацькоў, якія таксама трымаліся суседзяў здалёк. Але ён любіў паказаць сябе перад іншымі. Як горда ён адчуваў сябе, калі заказваў у буфеце гарэлку для сябе і для іншых, а асабліва дзяўчат. Ён кідаў прадаўшчыцы стозлатовыя банкноты з выглядам, як бы ў яго было іх цэлы мяшок.

У сапраўднасці ж залатоўкі рэдка траплялі яму ў рукі. Ён жа не зарабляў, а бацька яму даваў мала. Скуль жа мог узяць грошай яго бацька, маючы на карку шасцёра дзяцей.

І калі аб чым-небудзь думаў Антон, то толькі пра грошы. Але як іх здабыць? Праца не ўваходзіла пад развагу: пачні працаваць, бацька карміць задарма не захоча.

2. НЯЎДАЛАЯ СПРОБА

Раз, ідучы лесам, ён затрымаўся каля старога дрэва, у дупле якога захоўваўся яго скарб: аўтаматычны пісталет, які ён яшчэ будучы хлапчуком знайшоў у лесе. Мімаволі агледзеўся навокал і выцягнуў звіток ануч, у якіх быў закручаны пісталет. Ён быў зусім спраўны. Толькі драўляная частка прыкладу была пашчэпана. Відавочна, прагарэўшы нямецкі ваяка бразнуў ім аб дрэва. «Ну, гэта дарабіць можна», — падумаў Антон.

У ім збудзіліся ўспаміны і летуценні. Яны былі іншыя, чымсьці тады, калі ён першы раз узяў пісталет у рукі. Тады ён уяўляў сябе акружаным хмарай ворагаў, якіх ён косіць з пісталету, адбіваючы атакі. Цяпер думкі не былі такімі бескарыслівымі. Узнікла думка скарыстаць зброю для здабыцця грошай.

Ад гэтага часу думка гэта не давала яму спакою. Ён не ведаў толькі, як яе здзейсніць.

Аднойчы, купляючы папяросы ў кааператыве ў Дубне, ён мімаволі загледзеўся на полкі, поўныя ўсякага тавару, і на шуфляду, закіданую грашыма, з якой прадаўшчыца выдавала яму рэшту.

Ён уявіў сабе, як уваходзіць у лаўку. «Рукі ўгору!» — крычыць ён, падабраўшы адпаведны момант, выцягнуўшы пісталет з-пад палы. А пасля — выгортвай грошы з шуфляды, бяры што хочаш, дый ходу. «А калі людзі прыдуць?, — мільганула ў галаве, — Ды знаёмы можа трапіцца. Гэта ж не так далёка ад Сасін».

«А што, каб прыйсці ўночы, ды зламаць замок! Таксама грукату наробіш, людзі пачуюць. Не, трэба пашукаць памочніка. Смялей будзе!»

Падабраўшы адпаведны час, ён пачаў гутарку на гэту тэму з сваім малодшым братам Генрыхам. Гэта быў нядрэнны, працавіты хлопец, хаця лёгкадумны і гуляка.

Думка старэйшага брата захапіла Генрыха. Ён любіў разыкацтва і прыгоды.

Калі ўсе ў хаце спалі, яны ціха выбраліся з хаты. Узброеныя пісталетам і жалезным ломам, яны направіліся да кааператыва ў Дубне.

Навокал было ціха. Толькі на вёсцы недзе звягаў сабака. Генрых падцапіў ломам вялізны замок, што вісеў на дзвярах. Жалеза заскрыгатала, а замок не падаўся.

— Дай я, — сказаў Антон Націснуў на лом, аж кроплі поту выступілі на твары. Лом выгнуўся, а замок вытрымаў.

— Бадай цябе чорт, — вылугаўся Антон.

— Мо' лепш краты ў акне, — запрапанаваў Генрых.

Антон моўчкі падыйшоў да акна. Заскрыгатала жалеза, пасыпаўся тынк, але краты не паддаваліся. Лаўка была добра забяспечана.

— Згінь ты пропадам, — узлаваўся Антон і бразнуў са злосцю ў шыбу. Звягнулі кавалкі шкла. Браты агледзіліся трывожна. Ім здалося, што ўся вёска ад гэтага абудзіцца. Але было ціха.

— Не пачулі, — уздыхнуў з палёгкай Антон. Праз выбітую шыбу ён спрабаваў дастаць тавары, але, як на злосць, пад рукамі ляжалі нейкія парашкі да пячэння. Напхнуў у кішэнь парашкоў. Выцягнуў руку, як мог, далёка, але і гэтым разам выцягнуў жменю парашкоў. Са злосцю шпурнуў іх на зямлю.

Вярталіся моўчкі. Антон да таго адчуваў сябе няёмка перад малодшым братам.

НАПАД У МОКРЫМ

Няўдача ў Дубне надоўга адбіла братам ахвоту да далейшых спробаў. Паказаць крадзеныя парашкі ў хаце Антон баяўся і нагэтаму выкінуў іх у рэчку. Доўгі час ён быў неспакойны, што спроба злачынства можа быць выкрыта. Але ніхто на братоў падазронасці не меў і хутка ўсе аб гэтым здарэнні забылі.

Аднак думка здабыць грошы грабяжом не пакідала Антона. Яна ўсё часцей узнікала ў яго мазгах. Але рэалізаваць гэту думку ён не знаходзіў рашучасці.

Прашло два гады. Аднаго разу моладзь Сасін падрыхтоўвалася да арганізавання вечарыны. Браты Варанеўскія таксама думалі пра вечарыну, але ў іх не было грошай.

— Ёсць выхад, — сказаў Генрыху Антон і запрапанаваў напад на кааператыў у Мокрым.

— Няўдасца, — заўважыў Генрых, прыпомніўшы выпадак у Дубне. — цяпер кааператыўныя лаўкі добра забяспечаны.

— Пойдзем, калі будзе адчынена, — адказаў Антон і выла-жыў свой план.

Браты веласіпедамі пад'ехалі да лаўкі ў Мокрым. Увайшоўшы ў сярэдзіну, яны заказалі бутэльку віна, чакаючы адпаведнага моманту.

— Рукі ўгору! — скамандаваў Антон, падабраўшы момант, калі яны засталіся адны ў лаўцы, пагражаючы прадаўшчыцы пісталетам.

Спалохаўшыся, дзяўчына выканала загад.

Генрых хутка скочыў да шуфляды і пачаў выграбаць грошы ў кішэні. У гэты час дзверы скрыпнулі і на парозе з'явіліся два хлапчукі. Не разумеючы, што тут робіцца, яны здзіўленымі вачыма ўглядаліся на незнаёмых.

— Вон, бо застрэлю! — гукнуў злосна Антон, і хлопцаў, як ветрам здула.

— Чорт іх тут нагнаў, зараз людзей навясці могуць, — лаяўся нездаволены Антон.

(Працяг на стар. 5)

У Пясчанікі журналісты не заязджаюць. За 15 год народнай улады ні адзін часопіс не напісаў ніводнага сказа аб сучасным жыцці жыхароў гэтай вёскі. А Пясчанікі цікавая вёска. Цікавая тут моладзь, а таксама яе лепшы прыяцель — настаўніца Валянціна Высоцкая.

Валянціна Высоцкая працуе ў гэтай вёсцы ўжо другі год. І менавіта з яе прыбыццём у Пясчанікі звязаны пачатак развіцця мастацкай самадзейнасці. Моладзь хацела даўно заняцца культурным адпачынкам, хацела сваю маладую бадзёрасць і таленты паказаць аднавяскоўцам. Яна адчувала патрэбу пашырэння духоўнай культуры, творчай культурнай дзейнасці. Але не было каму ёю пакіраваць. Адным словам, не было кіраўніка - рэжысёра, які ўмеў бы давесці да кожнага выканаўцы яго творчую задачу, які ўмеў бы з'яднаць усіх у адзін сцэнічны ансамбль.

І калі Валянціна Высоцкая стала працаваць у Пясчаніках, юнакі і дзяўчаты звярнуліся да яе з просьбай аб дапамозе. І настаўніца не толькі была рэжысёрам той ці іншай п'есы, але таксама выступала ў ролях.

У мінулым годзе была падрыхтавана п'еса «Людзе з Дангарду». Самадзейныя артысты на чале з настаўніцай паспяхова выступілі ў сваёй вёсцы. Гэта было першае ў гісторыі Пясчанікаў мастацкае выступленне моладзі. Гэты дзень для жыхароў Пясчанікаў быў, як дзень свята мастацтва, такі ўрачысты настрой панаваў у гэты дзень у вёсцы. Пясчаніцкія артысты з гэтай п'есай выступалі ў суседніх вёсках — Валілах і Навасёлках.

Цяпер моладзь, супольна з Валянцінай Высоцкай, рыхтуе дзве пастаноўкі — «Такі ўстыд» і «Вянкі». Моладзь 4 разы ў тыдні збіраецца на рэпетыцыі і, хоць пры свеце газовай лямпы, але паспяхова іх праводзіць. Бываюць і цяжкасці ў працы. Напрыклад, калі хто ажэніцца, або выйдзе замуж, дык ён аўтаматычна перастае быць удзельнікам пастановак. Вось і цяпер Мікола Варановіч задумаў жаніцца, дык і стаў не па-сур'ёзнаму адносіцца да рэпетыцый. Ён або спазняецца, або зусім не прыходзіць.

Бываюць і іншыя выпадкі. Вельмі таленавіта, захапляюча выступала на сцэне Марыя Грыцук. Але ёй родны бацька забараніў прымаць удзел у мастацкай самадзейнасці.

— Артыстам плацяць за выступленні на сцэне, а ты што з гэтага маеш?

Не стала дзяўчына супрацьпастаўляцца неразумнаму і строгаму бацьку, хаця вельмі ёй хочацца быць разам з моладдзю.

Аднак, нягледзячы на некаторыя цяжкасці, мастацкія самадзейнікі ў Пясчаніках маюць багатыя перспектывы росту і ўдасканалення свайго майстэрства. Вось гэтага поспеху і хочацца ім пажадаць. Хочацца таксама пажадаць, каб моладзь і яе кіраўнік Валянціна Высоцкая ў свой план дзейнасці ўключылі і беларускія п'есы.

М. ХМЯЛЕЎСКІ

З мэтай, каб пераканацца, як спулдзельцы падрыхтаваліся да вясны, у адзін з красавіцкіх дзён мы наведалі спулдзельню прадукцыйную ў Дарожках. Рахунказода і заадно спулдзельчага агранома — Аляксандра Вішнеўскага прыйшлося нам пашукаць у полі. Ён разам з другімі членамі спулдзельні, сеяў гарох.

— Інтэрв'ю для «Нівы»? — перапытаў Вішнеўскі. — Калі ласка. Толькі не надоўга. Самі бачыце, часу шмат няма, вясна не чакае, — папрасіў ён.

Выняўшы з кішэні блакнот, я хутка запісваў.

— Высеялі ўжо 4 тоны мінеральных угнаенняў. Яшчэ пасеем 12 тон і 15 тон вапны. На адной трэцяй усіх нашых угоддзяў прымянілі натуральныя ўгнаенні. — чытаў, як з кніжкі, Вішнеўскі.

— Ну, а як з пасевамі збожжавых?

— Сёння (чацвер, 13 красавіка) першы раз выйшлі на сеў. Пасеем авёс, пшаніцу і гарох. Да суботы ўсе збожжавыя і матыльковыя будуць пасеяны поўнасцю.

— А кукуруза?

— Кукурузу таксама пасеем. Сёлета на плошчы 2 гектараў. Першы раз мы яе пасеялі ў 1958 годзе. З аднаго гектара атрымалі 600 цэнтнераў зялёнай масы. Гэта нас пераканала ў неабходнасці павелічэння плошчы пад гэтую карысную культуру.

— Які жа прагноз на сёлеташні ўраджай, — спытаў я ў заключэнне нашай гутаркі.

—Усё гаворыць за тое, што нядрэнны будзе. Мінеральных угнаенняў прымянілі мы два разы больш, чым у мінулым годзе. Глебу падрыхтавалі добра, а веснавыя ўмовы вельмі спрыяльныя.

Вось толькі азімай пшаніцы галалёдзіца нам шмат змарнавала. Давядзецца яравой падсеяць. Але ўраджай, думаю, збяром нядрэнны. У мінулым годзе атрымалі чатырох асноўных збожжавых культур у сярэднім з гектара па 17.2 цэнтнераў. Сёлета спадзяемся павысіць ураджай іх на 2 цэнтнеры з гектара.

— Ну, дык што ж, дзякуем за інтэрв'ю і жадаем як найлепшых поспехаў.

Гутарыў В. Барщэўскі

На здымку: спулдзельцы з Дарожак сеюць гарох.

фота — аўтара.

Нечакана я заўважыў, што заставіў на паляне рэчавы мяшок. Кінуўся назад і прайшоўшы з кіламетр, я ўжо не знайшоў паляны, на якой адпачываў.

— Заблудзіў канчаткова, — сказаў я ўголас. — Што рабіць? Куды ісці?

Мне захацелася крыкнуць, я нават быў упэўнены, што крыкнуў, але гуку свайго голаса не чуў.

Кінуўся назад і мінут праз дзесяць, выбег на паляну і ўздыхнуў: вось яна нарэшце, паляна! Прыгледзеўся: гэта не тая паляна. На супрацьлеглым баку стаіць нешта падобнае да хаткі. Я кінуўся да гэтай хаткі, а ногі не падпарадкоўваліся, падкошваліся. Праз некалькі крокаў упаў у траву.

«Не! Не! Тут нельга! Толькі не тут!» — упіраўся я і намагаўся паўзці да хаткі.

З горыччу падумаў: вось так памрэш, і ніхто не даведаецца, што ты памёр. Думкі зацягваліся імглою. Мозг я ўжо не мог прымусіць да працы. З цяжкасцю прыкмеціў каля хаткі астравок жыта. «Мо' хто ёсць?» — падумаў я. Хатка ўрасла ў зямлю. Дзверы насцеж. Пуста, цёмна...

Лёг на пол. Не мог ужо рушыць ні рукою, ні нагою. Галава ў агні. «Што гэта? Канец? Калі канец, то я яшчэ вельмі мала зрабіў. Хочацца жыць!» Я глядзеў на чорную столь, слёзы беглі па шчоках, але я не выціраў іх. Усё стала абыякавым. Прытомнасць абарвалася.

(Працяг будзе)

ВЫРАДАК

(Працяг са стар. 4)

Браты выскачылі з лаўкі і паімчаліся веласіпедамі што духу па бельскай шашы. Каля вёскі Быстрай звярнулі на палявую дарогу. Каля дому яны палічылі грошы. Было 3020 зл.

— Як на пачатак і гэта добра, — заўважыў Антон, працягваючы брату 1000 зл. На астатнія грошы ён паплявау, каб яны ніколі не зводзіліся, і схаваў у кішэнь.

4. НАПАД НА ПОШТУ

Тыдзень пасля гэтага браты выбіраліся веласіпедамі ў дарогу.

— Паедзем на кірмаш у Мілейчыцы, — гаварылі бацькам. Але выбраліся яны не на кірмаш. Яны затрымаліся ў лесе, званым «Асінкі» па шашы з Мілейчыц у Снежкі.

Некалькі гадзін яны ляжалі ў кустах, пільна ўглядаючыся на праязджаючых. Каля палудня шашой затарахцеў воз.

— Ён, — сказаў Антон брату, і браты хутка выскачылі на дарогу. Дабегшы да возу, Антон затрымаў каня і, пагражаючы пісталетам, загадаў селяніну падняць угору рукі. Генрых ускочыў ззаду на воз, гатовы зламаць пратэст вазака, калі б таму уздумалася бараніцца.

Антон схапіў паштовы мяшок. Забыўшыся пра небяспеку, вазак схапіў за другі канец мяха, спрабуючы адабраць яго. Антон брыдка вылаяўся, рвануў за мех і вырваў яго з рук селяніна. Пасля гэтага яны зніклі ў кустах.

Вазак агледзеўся вакол, але нідзе жывой душы не было відаць. Тарганушы за лейцы, ён пагнаў у Мілейчыцы.

— Вось гэта дык ужо варта заходу, — гаварыў Антон, пералічыўшы грошы. Іх было каля 30 тысяч злотых.

5. АНТОН ЗЫХОДЗІЦЬ З ВАЧЭЙ

Спраўцы нападу на пошту не былі выкрыты. Але гулянкі братоў звярнулі ўвагу людзей, якія пачалі пагаварваць усякае і плесці дагадкі. Гэтыя гутаркі даходзілі і да братоў.

— Табе добра, — гаварыў Антон да брата, — ты вось ідзеш у войска і гора мала, а ў мяне зямля пад нагамі гарыць.

— Знікні з вачэй у людзей, — параіў Генрых.

— Не магу так больш сядзець, мушу работу знайсці, — пачаў раз Антон гутарку з бацькам.

— А што ж ты думаеш рабіць? — спытаў той.

— Паеду да швагра Сіняўскага ў Кашалінскае, там работы колькі хочаш.

Бацькі толькі ўцешыліся: мо' сапраўды абразуміцца.

Швагер прыняў Антона з радасцю, адступіў яму адну комнату свайго памяшкання і памог яму ўладзіцца з работай на фабрыцы.

Але Антон не любіў працаваць. Ён паступіў на працу толькі дзеля таго, каб магчы даўжэй затрымацца ў швагра.

6. У ШВАГРА

Антон любіў прынесці дамоў чацвяртушку і выпіць з шваграм. Гутарка яго пры гэтым круцілася каля аднаго пытання: як здабыць грошы.

Сіняўскі зарабляў нядрэнна. А ўсё ж часам прыходзілася туга. Трэба было пракарміць чатырох карапузаў. Вось і цяпер набліжаўся Вялікдзень. Склепы аж ломяцца ад тавару. Многа чаго трэба было б купіць. Таму думкі Антона швагер падтрымаў. Ён не агледзіўся, як даў уцягнуць сябе ў суполку да Антона. Як слесар, ён аказаўся вельмі карысны. Яны абабралі лаўку.

Міліцыя выказвала падазрэнні на прадаўшчыцу. Як жа ёй было крыўдна. Яна прыпомніла, што ў дзень перад пакражай зайшоў у лаўку, а пасля круціўся каля лаўкі нейкі падазроны тып. Пасля гэтым яна яго бачыла ў Кетліцах.

Два месяцы пасля ў памяшканні Сіняўскага з'явілася міліцыя. Было знойдзена многа тавараў з абакрадзенай лаўкі.

«Папаліся мы», — уздыхнуў цяжка Сіняўскі.

«Уцякайма», — шапнуў яму ў адказ Антон. Выбраўшы момант, яны сіганулі праз акно.

7. ЗНОЎ У САСІНАХ

— Што ты там нарабіў? — сустрэў яго нездаволены бацька, калі Антон з'явіўся ў хаце, — міліцыя цябе шукае.

— На забаве па-п'янаму пабіўся — ілгаў Антон. — Гэта ж для маладога мужчыны не лічыцца ганьбай.

Бацька з дакорам паглядзеў на сына. Ён ведаў, што сын хлусіць. Міліцыя пратрэсла ўсю хату. Чаго ж яна шукала, калі б справа была толькі ў бойцы.

— Ты б сынок сам пайшоў у міліцыю, — радзіла маці. — Калі і пасадзяць, дык доўга трымаць не будуць. Яна не ведала, што сыну пагражаюць доўгія гады турмы.

— Пачакаю, мо' амністыя будзе, — адказаў Антон, накладаючы шапку. У хаце небяспечна было сядзець. Маці паклала ў торбачку бохан хлеба і кавалак саланіны. Які б не быў, а ўсё ж сын.

Быў пачатак ліпеня. Стаяла цудоўнае сонечнае надвор'е. Антон, выцягнуўшы з дупла свой пісталет, швэндаўся па палях, начуючы ў стагах сена. Антону пачаткова нават спадабалася такое жыццё. А тое, што яго шукала міліцыя, гэта дадавала толькі рамантыкі.

Настрой яго псула толькі тое, што мусіў звяртацца да маці за дапамогай. Найбольш было прыкра, што за кожным разам маці напаміналa, што лепш было б пайсці ў міліцыю.

— Можаш так гадамі швэндацца па палях, як дзікі звер. Хутчэй прыстрэляць, чымсь той амністыі дачакаешся.

Антон у сапраўднасці на амністыю і не спадзяваўся. Але турмы ён баяўся і таму папросту стараўся не думаць пра будучыню. Лепш цешыцца жыццём, пакуль можна.

8. НАПАД У ЛЕСЕ.

Сядзець так далей на карку маці было немагчыма і небяспечна. Трэба было знайсці іншы выхад. І Антон пачаў думаць аб новым нападзе. Добра было б, каб быў хто ў дапамогу. Але Генрых быў у войску, а Сіняўскі, які хаваўся недзе недалёка ў сваякоў, не хацеў яго нават знаць.

— Гэта ты мяне ўцягнуў у бяду і загубіў маю сям'ю, якая засталася без хлеба, — заявіў ён у твар Антону.

— І ў мяне жонка і дзеці, — бараніўся Антон. У сапраўднасці ж сям'я яго не датычыла.

«Буду спадзявацца толькі на сябе», — падумаў Антон. Рана ён засеў у лесе пры дарозе з Мілейчыц да Нурца. Праязджалі часам вазы і самаходы, але ён не рушыўся.

У поўдзень з'явілася на шашы фурманка, якой ехала жанчына. Як рысь, выскачыў на дарогу Антон, затрымаў каня і нацягнуў амаль непрытомчай ад страху жанчыне хустку на вочы. Яна пасля гэтага так і не магла сказаць, злачынец быў адзін, ці іх было некалькі. Калі яна прыйшла ў сябе і адважылася вызірнуць з-пад хусткі, конь у гэты час спакойна пашчыпваў прыдарожную траву, путы былі пераразаны, а ў распоратым паштовым мяшку не было грошай.

9. ПА СЛЯДАХ ЗЛАЧЫНЦЫ

Калі на месцы грабяжу з'явілася міліцыя, Антон з грашыма быў ужо далёка. Ён цяпер не патрабаваў трымацца дому.

Міліцыянер доўга лазіў па кустах. Вось прымятая трава. Тут чакаў злачынца сваёй ахвяры. А тут кавалачкі падзёртага выцвіўшага канверта. Міліцыянер беражліва сабраў найдрабнейшыя ласкуткі, мазольна ўкладаў іх у тым парадку, у якім яны знаходзіліся ў канверце. З паасобных літар і частак склалася слова «Вараноўскі». Не было сумнення, хто быў спраўцам нападу.

— Нічога, восень выганіць яго з лесу, — гаварылі міліцыянеры, — і нашых рук ён усё роўна не міне.

Яго злавілі ў лістападзе 1959 г., калі ён зайшоў да свайго дзядзькі. Так закончылася кар'ера Антона Вараноўскага.

САВА

Воўчы падарунак?

У Бельску будуецца велізарная раённая бальніца з навейшым абсталяваннем. Яна павінна быць аддана ў карыстанне ў першым квартале 1961 года. Бальніца будзе абслугоўваць некалькі навакольных паветаў.

Гэткі падарунак зрабіла Бельшчыне Міністэрства здароўя. Падарунак вельмі патрэбны бельскім і навакольным хлебаробам, бо ўстановы аховы здароўя на Бельшчыне вельмі прымітыўныя. Трэба было б толькі цешыцца, што цэнтральныя і ваяводскія ўлады ўзялі пад увагу прадвечную адсталасць Падляшша і за кошт амаль т р о х с о т м і л ь ё н а ў злотых (пабудова будынка — 58 мільёнаў зл., абсталяванне найноўшай медтэхнікі — 230 міль. зл.) будуюць такі медыцынскі аб'ект, якім ганарыўся б найбольшы горад не толькі ў Польшчы. Аднак гаспадары Бельска зусім не цешацца, а наадварот — плачуць горкімі слязьмі і штодзень моляцца аб хуткай смерці таго, хто той падарунак прыдумаў зваліць ім на галаву.

Пабудаваць будынак і забяспечыць яго найноўшай, замежнай тэхнікай — гэта яшчэ не азначае мець бальніцу. Да таго патрэбны яшчэ людзі і то якія людзі! Бельская бальніца, як устанавіў аддзел здароўя, будзе патрабаваць шэсць кваліфікаваных лекараў, якія маюць магчымасць весці самастойна навуковыя доследы. Апрача таго, бельская бальніца, каб усебакова разгарнуць працу, павінна прыняць яшчэ 25 іншых лекараў розных спецыяльнасцей і 80 медсясцёр, не ўлічваючы тэхнічнага персаналу.

І тут трэба паглядзець праўдзе проста ў вочы. На жаль, няма наогул у нас такіх лекараў, якім быў доктар Юдым Стафана Жаромскага. Хіба таму ўжо зараз высокакваліфікаваныя медспецыялісты ўцякаюць ад Бельска, як авечкі ад ваўка.

— Лячыць няма каму, — кажа старшыня гарадской нарадовай рады ў Бельску, — а калі ўрэшце ўдасца сцягнуць да нас якога-небудзь лекара, то пабудзе ён тыдзень — два, а потым ветліва дзякуе і бывай здароў.

— Якая прычына?

— Надта простая. Кожны лекар, а тым больш спецыяліст высокага ўзроўня, патрабуе нейкія культурныя ўмовы для асабістага жыцця і не здзіўляе нас факт, што першачарговай умовай пры падпісванні кантракту на працу ў нашым горадзе, з'яўляецца забеспячэнне выгодным памяшканнем. Толькі адкуль браць гэтыя памяшканні?

Бельск у час вайны быў знішчаны на 75 прац., а камунальнае будаўніцтва жылых дамоў ідзе ў нас так памалу (не маем фондаў), што хопіць пальцаў адной рукі, каб палічыць жылыя дамы, якія пабудаваны ў Бельску ад 1945 года. Зараз на аднаго жыхара горада прыпадае 4—5 квадр. мет. жылой плошчы, улічваючы ў гэта нават аднасямейныя домікі, якія, як вядома, выключаны з-пад кантролю і рада не мае права нікога закватэраваць у гэтых дамах.

На некалькі памяшканняў, якімі распалагаем у год, ёсць трыста безумоўна патрабуючых. Да таго ў мінулых гадах мы былі змушаны закватэраваць шматлікую колькасць рээмігрантаў. І цяпер зноў трэба рыхтаваць памяшканні медслужбе, якая патрэбна для новай бальніцы. А ў нас, напрыклад, на бягучы год прадбачыцца здача ў карыстанне дзесьці ў лістападзе толькі аднаго жылога дома на восем сем'яў.

Планавалі мы пабудову спецыяльнага дома, прызначанага толькі для медслужбы, але аддзел камунальнай гаспадаркі ваяводскай рады нарадовай выкрэсліў гэтыя капіталаўкладанні з нашага бюджэта на будучы год.

Зараз сітуацыя ў нас такая, што мы ніякім спосабам не можам забяспечыць памяшканнямі медслужбу, якая ўжо на пачатку наступнага года будзе з'язджацца да новапабудаванай бальніцы. Могуць нас пасадзіць у турму, але і гэта сітуацыі не паправіць, — скончыў старшыня, развёўшы бязрадна рукі.

Ствараецца, такім чынам, вельмі сур'ёзная сітуацыя. Можа дайсці да таго, што будзе новая бальніца з найноўшым абсталяваннем, а не будзе каму ў ёй лячыць, не будзе каму выкарыстоўваць экспартавыя медапараты. Т р ы с т а м і л ь ё н а ў дзяржаўных грошай застануцца замарожанымі. Нехта за стварэнне гэтай сітуацыі павінен адказваць.

Калі ўжо не хапіла грошай, каб разам пабудаваць і жылыя дамы для медслужбы, трэба выкарыстаць усе сілы, усе магчымасці, каб бальніца ў Бельску не аказалася воўчым падарункам.

Віктар Рудчык

ПЕРШАМАЙСКІЯ КВЕТКІ

(Працяг са стар. 3)

Таварышы сяляне! За вамі стаіць Камуністычная партыя. Яна вас заве да барацьбы з адвечнай сялянскай галечай. Арганізуйце забастоўкі, дамагайцеся безвыкупнага падзелу памешчыцкай зямлі...»

Далей ужо солтыс не змог чытаць. Са злосцю скамечыў лістоўку ў далоні і запхнуў у кішэню. Падняў яшчэ некалькі лістовак. Лістоўкі гаварылі аб дасягненнях Савецкага Саюза, аб беспрацоўі ў Польшчы, аб традыцыях святкавання Першага Мая, заклікалі сялян да барацьбы за свае правы, указвалі формы гэтай барацьбы.

Солтыс загарэўся злосцю. Пачаў, як вуж, кідацца пад вазы, сярод коней і дзе толькі мог, каб злавіць у свае кіпцюры лётаючыя вакол лістоўкі. У такім становішчы сустрэў яго Максім Рудчык.

— Здароў Мусюк! Хрыстос васкрэс! — прывітаўся Максім.

Мусюк вылез з-пад воза, паглядзеў на Рудчыка воўчым вокам і адказаў праз зубы:

— Ваісціну васкрэс!

— Што ты там збіраеш? — абыякавым тонам пацікавіўся Максім.

— А вось, бачыш, — паказаў пакет лістовак. — Якаясьці свіння параскідала! Не ведаеш, Рудчык, хто то быў такі мудры?

Апошняе пытанне Максім прапусціў міма вушэй.

— А навошта ты іх збіраеш? Кашу будзеш варыць, ці як?

— Як то, навошта? Я ж солтыс!

— Ну дык што з таго? Тым больш, ты не павінен так цяжка змагацца. Людзі і без цябе выбіраюць дачыста.

Гэта было ўжо крыху за многа, як на сілы солтыса.

— Каго ты вучыш?! — гукнуў ён. — Мяне, солтыса? Глядзі, Рудчык, лепш на сябе, а то паліцыя можа даведацца, што ты не даваў мне збіраць гэтай камуністычнай заразы.

«Што з дурным змагацца», падумаў Максім і сціснуўшы плячыма, адыйшоў ад солтыса, а Мусюк зноў схапіўся за працу. Нават, бедны, не меў часу, каб памаліцца ў першы дзень такога вялікага свята.

Малебень у царкве ў першы дзень пасхі закончылася. Сяляне раз'ехаліся па сваіх вёсках і павезлі з сабой нечаканныя весткі — ілюзіі, якія быццам першамайскія кветкі зацвілі ў сэрцах шматлікіх прыхаджан.

Апусцелі Зубачы. Толькі над папоўай тапалёй яшчэ некалькі гадзін лапатаў чырвоны сцяг.

В. РУДЧЫК

ШТО КРАЙ, ТО АБЫЧАЙ.

СЕНОІ

Сеноі — карэнныя жыхары паўвострава Малака. Гэта качэўны народ.

Палююць, працуюць і жывуць супольна цэлым племем.

Палююць сеноі пры дапамозе духовых ружжаў «сумпітанаў». Сумпітан — гэта доўгая бамбуковая трубка, якая складаецца з двух злучаных бамбуковых палак з мундштуком з цвёрдага дрэва. Стрэлы для такіх ружжаў робяць сеноі з карэння пальм. Уклаўшы ў ствол стралу, паляўнічы з сілай дзьме ў мундштук. Страла дасягае звера на адлегласці 30—40 метраў. Звер адразу памірае, бо канцы стралы змочаны атрутай. З такімі стрэламі сеноі абыходзяцца асцярожна. Трымаюць іх у спецы-

яльным калчане. Сеноі выкарыстоўваюць атруту і для рыбной лоўлі. Галіны ядавітых дрэў кідаюць у ваду, і хутка на паверхню выплывае некалькі дзесяткаў атручаных рыб.

Усялякая паляўнічая здабыча з'яўляецца ўласнасцю цэлага племені і дзеляцца ёю пароўну паміж членамі племені.

Пры пераездзе на новае месца засёды спраўляюць наваселле. Асабліва многа клопатаў гэта свята прыносіць жанчынам. Раніцай яны ідуць у лес па кветкі і травы, якімі ўпрыгожваюць свае галовы.

Позна ўвечары мужчыны і жанчыны збіраюцца ў «танцавальнай залі» — доўгай хаце. Танцуюць пад музыку бамбуковых флейт пры адначасовых ударах у гонг і барабанным боі.

Музыканты мяняюцца, але танцоры не адпачываюць па некалькі гадзін запар — гонар не дазваляе. Часта то адна то другая жанчына валіцца ад стомы, але партнёр паднімае яе, і пара зноў танцуе. І гэтак аж да ранку.

Вялікую ролю ў жыцці сеноў адыгрываюць «павангі» — знахары. Яны дапамагаюць, калі чалавека апануе злы дух, лечаць, калі захварэе.

Лечаць знахары ў спецыяльных «лячэбных кабінетах», якія сеноі завуць «рума сенгуланг». Кабінеты збудаваны такім чынам, што многа пустых унутры бамбуковых стваоў сходзіцца на вышыні некалькіх метраў. Перад пачаткам лячэння частка бамбуковых стваоў напаўняецца вадой. Праз застаўшыеся пустыя паванг гаворыць з добрымі духамі — радзіцца, як лячыць хворага. «Атрымаўшы адказ», паванг рыхтуе лякарства з лекавых траў. Пасля таго, як хворы прыме лякарства, паванг расколвае напоўненыя вадой бамбуковыя трубкі і разам з хворым абліваецца халоднай вадой з іх. Калі хворы выздараўлівае, паванг атрымлівае падарункі.

Павангі карыстаюцца вялікім аўтарытэтам сярод сеноў.

Вядома нам многа пахучых кветак. Адны з іх пахнуць моцна, ап'яняючы, другія далікатна, ледзь адчувальна. Некаторыя наймацней пахнуць у сярэдзіне дня, другія — калі ўпадзе змрок.

Чаму кветкі пахнуць?

У расліне, а пераважна ў сярэдзіне цвітучай кветкі, ёсць клеткі, у якіх знаходзяцца пахучыя эфірныя маслы.

Навошта кветкам патрэбен пах, навошта расліна яго выдзяляе?

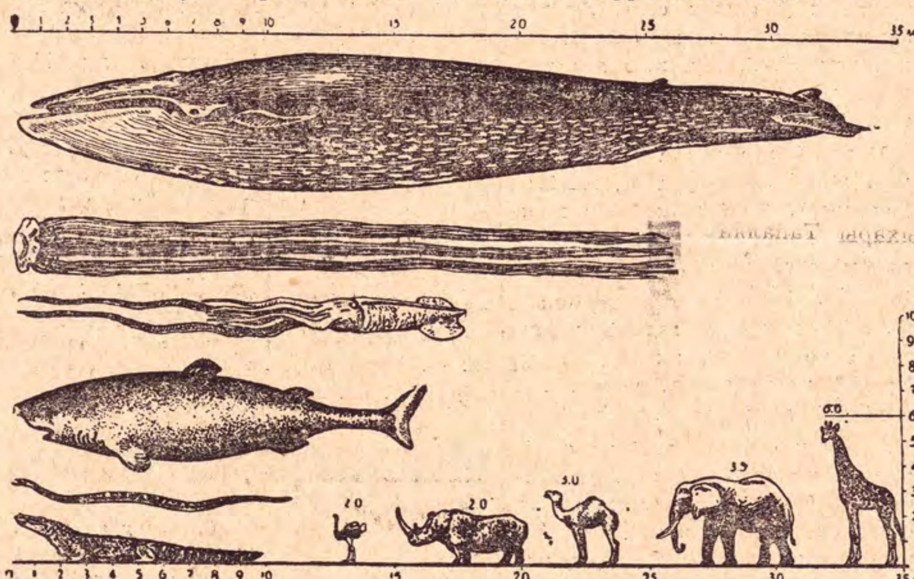
Вядома, што, каб расліна выдала насенне, трэба яе апыліць і то вельмі часта пылком з другой кветкі таго самага гатунку. Пылок кветак разносяць насякомыя. Расліна вытварае пах, каб прыцягнуць да сябе насякомых.

Спытаеце мо', чаму ж некаторыя кветкі пахнуць непрыемна? А проста таму, што пах, які мы лічым смярдзячым, можа быць прыемным для некаторых насякомых. Напрыклад, некаторыя кветкі, якія апыляе г. зв. мухаўка, маюць пах гнілога мяса, а такім мясам і жывяцца гэтыя насякомыя. Значыць, для іх гэты пах — прыманка.

У доўгі перыяд эвалюцыі расліны выпрацавалі асаблівасці, якія запэўніваюць ім самыя карысныя ўмовы развіцця, між іншым і розныя пахі, якімі прыцягваюць насякомых, якія могуць найлепш іх апыліць.

ЗВЯРЫ ГІГАНТЫ

Самыя буйныя сучасныя жывёлы належаць да класа млекакормячых. З іх асабліва здзіўляе размерамі і вагой **сіні кіт**. Найбольшы са здабытых кітоў дасягаў у даўжыню 33 метры і важыў 150 тон, што адпавядае вазе 30 сланоў або 150 быкоў. Сэрца такога

Гіганты ў свеце жывёл: сіні кіт, палярная медуза, гіганцкі кальмар, гіганцкая акула, удаў анаконда, грабяністы кракадзіл, афрыканскі страус, белы насарог, вярблюд, афрыканскі слон, жырафа.

кіта роўна вазе буйнога каня ламавіка (каля 700 кілаграмаў); почкі важаць 1 тону, язык — 2 тоны. Даўжыня страўніка дасягае 3 метраў, а кішэчніка — 250 метраў. Даўжыня тулава нованароджанага кіцяняці — 8 метраў, вага — да 6 тон; за суткі сысунок прыбаўляе ў вазе да 100 кілаграмаў і ўжо праз два гады дасягае размераў дарослага кіта.

Самая буйная наземная жывёла — афрыканскі слон; ён дасягае вагі 6 тон пры вышыні 3,5 метра, і даўжыні тулава 4,5 метра.

У Індыі, а таксама на астравах Цэйлон, Суматра, Барнео жыве іншы від — індыйскі, або азіяцкі, слон, некалькі меншых размераў. Апрача размераў, афрыканскі слон вызначаецца значна больш шырокімі вушамі.

Індыйскі слон з даўняга часу прыручаецца як хатняя жывёла, выкарыстоўваецца на розных сельскагаспадарчых работах і для пераносу цяжару. Гэтай разумнай і лагоднай жывёлай нярэдка кіруюць падлеткі, якіх слон слухаецца беспярэчна.

Прыручаны слон вельмі асцярожны ў абыходжанні з людзьмі. У Індыі можна бачыць, як побач са сланом гуляюць маленькія дзеткі.

Самай высокай жывёлай у свеце, бясспрэчна, трэба лічыць жырафу, якая з паднятай уверх галавою на выцягнутай шыі дасягае 6 метраў вышыні (вышыня ў плячах 3 метры, даўжыня тулава 2,5 метра, вага 0.5 тоны). Жывуць жырафы невялікімі статкамі ў саваннах Усходняй Афрыкі. Дзякуючы сваёй доўгай шыі, у якой, дарэчы сказаць, усяго сем пазванкоў, як і ва ўсіх астатніх млекакормячых (у тым ліку і ў мышы), жырафа можа аб'ядаць лісці з крон высокіх дрэў. Па хуткасці з выгляду няспрытнага бегу жырафа пераўзыходзіць нават скакавога каня.

Жыву я ў такой вёсцы, у якой кажуць, свет дошкамі забіты. Далёка ад чыгункі і шашы, яшчэ далей ад горада. Жывем згодна з жонкаю, маем двое дзяцей. Думаем, што больш дзяцей нам не трэба, бо мы не багатыя і цяжка іх гадаваць, ды ў будучыні цяжка будзе запэўніць ім належны быт, тым больш, што ў нашай краіне так, як нідзе, многа родзіцца.

Чуў я, што ў аптэках можна купіць сродак антыканцэпцыйны — як гэта кажуць. Гэта вельмі добра. Я нават раз спецыяльна мала не выбраўся ў горад у гэтай справе. Але падумаў, як я аб гэтым скажу, калі будзе аптэкарам жанчына, або як будзе многа людзей, смяяцца будуць з мяне, так, як і ў нас на вёсцы, калі стане пра гэта хто-чебудзь гаварыць. Напішы, як гэта купляюцца прэзерватывы.

Вінцук — Бельскі павет

Проста. Сказаць: папрашу столькі-та штук прэзерватываў — і ўсё. Калі хто саромецца сказаць уголас, ці саромецца жанчыны - аптэкара, можа, выходзячы з дому, напісаць на лістку паперы і падаць лісток прадаўцу. Той прачытае і падасць жаданы тавар.

Зазначаем, што прэзерватывы можна купіць не толькі ў аптэцы, але і ў драгерыях і ў кожным газетным кіёску.

СЭРЦАЙКА

РЫБА ПРАРОЧЫЦА

Летам мінулага года міністэрства сельскай гаспадаркі Японіі звярнулася да жыхароў, якія пражываюць у раёнах частых землетрасенняў з заклікам разводзіць рыб. І то не ў рэчках і сажалках і не прамысловых рыб, а ў акварыумах і маленькую рыбку.

Было заўважана, што за некалькі гадзін да землетрасення рыбка робіцца неспакойнай, пачынае кідацца па акварыуме. Па паводзінах гэтай рыбкі людзі даведваюцца аб будучай катастрофе. Для жыхароў Японіі, дзе землетрасенні бываюць вельмі часта, мець такія рыбкі вельмі карысна.

У ГОНАР 1-ГА МАЯ

У перадмайскія дні па ўсёй Беласточчыне шырока разгарнуліся працоўныя абавязацельствы ў гонар 1-га Мая.

Выконваючы іх, рабочыя шматлікіх прадпрыемстваў далі звярхпланавую прадукцыю, якая ацэньваецца сотнямі тысяч злотых.

У падрыхтоўцы да святкавання 1-га Мая не адставалі і земляробы Беласточчыны. Лозунг:

Тапалянская моладзь у час рэалізацыі Першамайскага чыну.

«Да 1-га мая ўпарадкаваць выгляд сваіх вёсак, панадворкаў, дарог», — стаў вельмі папулярным у вёсках Беласточчыны. Перадавой сілай у першамайскіх абавязацельствах вёскі была моладзь.

Моладзь з Тапалян, у Беластоцкім павеце, у гонар 1-га Мая абавязалася пабудаваць пад'езд да супрацьпажарніцкай раміз, якая пабудавана тут грамадскім чынам у мінулым годзе. Да іх далучыўся гарцэрскі атрад школьнікаў на чале з кіраўніком мясцовай школы, усімі тут паважаным Вінцуком Маркевічам.

Апрача гэтага, школьнікі з Тапалян закончылі пабудову школьнай спартыўнай пляцоўкі і прымуць удзел у пасадцы лесу.

20 красавіка, выконваючы першамайскае абавязацельства, старэйшыя жыхары Тапалян закапалі ў равах 200 тысяч штук сасонак. Незадоўга яны будуць пасаджаны грамадскім чынам на 9 гектарах непрыдатнай глебы.

Варта тут падкрэсліць ініцыятыву прэзідыума ГРН у Фальварках Тыльвіцкіх і інструктара ПЗКіОР — Браніславы Кэндзельскай, якія арганізавалі сялян да гэтага чыну.

Школьнікі пачатковай школы ў Бендзюгі і старэйшая моладзь вёскі на чале з кіраўніком школы Іванам Грыгаровічам, выконваючы першамайскае абавязацельства, пасадзілі каля 200 фруктовых дрэўцаў на дарозе Бендзюга — Сушча.

Падобныя абавязацельствы ў гонар Першага Мая былі прыняты сялянамі ў большасці вёсак Беласточчыны. (ВБ).

Тапалянскія гарцэры ідуць да працы з бубнамі і песняй.

„NIWA"

Organ ZG BTSK Adres ZG BTSK Białystok ul Warszawska 11. telefon 54-14

Redaguje Kolegium Adres redakcji Białystok ul. Wesołowskiego 1 tel centr 37-41 red naczelny i sekretariat 25-89

Wydawca Białostockie Wydawnictwo Prasowe RSW „Prasa".

Warunki prenumeraty w Polsce: miesięcznie — 2 40 zł kwartalnie — 7 20 zł półrocznie — 14 40 zł rocznie — 28 80 zł.

Wpłaty kierować na PKC Nr 12-6-1312 w Białymstoku dla PUPiK „Ruch". Na odwrocie należy zaznaczyć na jaki adres dokonano wpłaty i podać tytuł pisma

Prenumeratę na „Niwę" przyjmują również wszystkie urzędy pocztowe i listonosze w całym kraju Cena prenumeraty za granicą: kwartalnie — 10 15 zł półrocznie — 20 30 zł i rocznie — 40 60 zł. Należność na prenumeratę za granicą wpłacać na konto PKO Nr 1-6-100024 PKWZ „Ruch" Warszawa

Zamówienia na „Niwę" z krajów europejskich jak i zamorskich (z wyjątkiem krajów demokracji ludowej) należy kierować pod adresem: CHZ „ARS POLONIA" Warszawa Krakowskie Przedmieście nr 7. Obowiązuje przedpłata na konto N.B.P. Warszawa 2-6-51. Prenumerata roczna wraz z przesyłką zwykłą wynosi $ 4.16.

Nkl. 5.000 Bltk N 3

3 жыцця гурткоў сялянскіх гаспадынь Сямяціцкага павета.

КУРЫ ПРЫНОСЯЦЬ ДАХОД ЖАНЧЫНЕ

Пасадзіць курыцу на яйкі, каб высездела куранят, гэта шмат клопатаў. Жанчыны нашых вёсак пераконваюцца, што найвыгадней закупіць куранят у інкубатары. З інкубатара куранята добрага гатунку, а гэта вельмі важна. Бо розныя куры па-рознаму нясуцца. Адны нясуцца 4 — 5 месяцаў, а другія 6 — 9 месяцаў. А ўсім вядома, што куры прыносяць немалы даход і ён з'яўляецца перш за ўсё даходам жанчын. Вось таму яны вельмі многа куранят закупляюць у інкубатарах. Гурток сялянскіх гаспадынь з Нароек закупіў 1 500 штук куранят, а ўсе гурткі сялянскіх гаспадынь Сямяціцкага павета закупілі ў інкубатары ў Бельску 35 тыс. куранят.

ЗАСЕЮЦЬ КУКУРУЗУ

Усе члены гуртка сялянскіх гаспадынь з Далубова абавязаліся пасеяць на сваіх палетках не менш як па 20 араў кукурузы. Яны ўжо забяспечыліся насеннем.

ПАБУДАВАЛІ БРУК

У Мілковіцах жанчыны куды ініцыятыўнейшыя ад мужчын. У вёсцы не было бруку. Заўсёды ў непагоду хапала балота. І вось на сваім сходзе жанчыны пастанавілі звярнуцца да ўсіх жыхароў вёскі з прапановай укладкі бруку. Вядома, мужчыны падтрымалі гэту каштоўную ініцыятыву і, доўга не чакаючы, супольна з членамі гуртка сялянскіх гаспадынь прыступілі да працы. І так ужо заканчваецца ў Мілковіцах укладка бруку. М. Х.

Казлы хочуць мець святліцу

Моладзь Казлоў, аб'яднаная ў шарэгах ССМ і БГКТ, супольна з старэйшымі жыхарамі вёскі выступіла з ініцыятывай пабудовы святліцы. Прапанову моладзі падтрымала ўся вёска, абавязаўшыся дапамагчы грашыма і працай. Прыблізны падлік паказаў, што ўклад жыхароў вёскі на пабудову святліцы склодзе каля 50 000 зл.

Віктар Астроўскі
Плюцічы

7500 ДРЭЎЦАЎ

Субота, 23-га красавіка г. г., у школе ў Вялікіх Тынявічах (Гайнаўскі павет) была незвычайным днём. Вучні старэйшых класаў — V-га, VI-га і VII-га — прышлі, як заўсёды, на 8-ую гадз. раніцы, але апрануты па-рабочаму. Гэта быў «дзень азелянення», у якім вучні разам з настаўнікамі рэалізавалі сваю частку лозунга «1 мільярд дрэўцаў на Тысячагоддзе». Лікам 7 500 дрэўцаў, сажанцаў сасніны, вучні абсадзілі з двух бакоў плошчу пад новую школу, якая адведзена за вёскай на пясчаных непрыдатных глебах. Сажанцы сасны кіраўніцтва школы ў Тынявічах атрымала ад аддзела сельскай гаспадаркі ПГРН у Гайнаўцы. М. К.

СУСТРЭЧА СА СТАРШЫНЁЙ ГП БГКТ

23 красавіка г. г. у вёсцы Пянькі (Беластоцкі павет) адбылася сустрэча членаў мясцовага гуртка БГКТ са старшынёй Галоўнага праўлення Уладзімірам Станкевічам.

Старшыня ГП БГКТ расказаў аб заданнях Таварыства ў перадз'ездаўскай кампаніі і паінфармаваў прысутных аб ходзе падрыхтоўкі да З'езда ў іншых паветах.

Гуртковцы, у сваю чаргу, падзяліліся са старшынёй сваімі клопатамі. Самай балючай праблемай не толькі гуртковцаў, але і ўсёй вёскі з'яўляецца электрыфікацыя Пянькоў. (рл)

Зялёная нядзеля

Начынаючы ад 9 сакавіка пачаліся, так называемыя, «Зялёныя нядзелі». Нядзелямі школьнікі і моладзь будуюць зялёные помнікі 1000-годдзя Польскай дзяржавы. Яны засаджваюць дрэвы па дарогах і ў вёсках, а таксама садзяць лес.

60 школьнікаў з Залуцкай школы (Беластоцкі павет) у лясніцтве Турова засадзілі 23 сакавіка больш 1 га лесу. М. Х.

СЯБРЫ «НІВЫ»

Вучні VI і VII класаў плёскаўскай школы з настаўніцай Раісай Белах. Усе мы з'яўляемся падпісчыкамі «Нівы».

П. Іванюк
Плёскі

У Кузаве

Кузава вёска не малая. Моладзі хапае. Калі не было маладзёжнай арганізацыі, усе хлопцы ў кожную нядзелю скідаліся па некалькі дзесятак залатовак, куплялі водку, упіваліся, а тады ішлі да дзяўчат. «Гэта гонар быць п'яным, — казаў не адзін. — На мяне ўся вёска глядзіць». Сапраўды вёска глядзела, людзі гаварылі. Ніводнай забавы не было, каб не пабіліся.

А цяпер? У Кузаве існуе мастацкі калектыў, гурток ЗМВ і ЛПЖ. Шмат разоў выступаў калектыў у сваёй вёсцы, наведаў і суседнія вёскі.

17 красавіка г. г. мастацкі калектыў выступіў з п'есай С. Артоўскага «Огень на мне» ў сваёй вёсцы два разы: у 14 гадзін для дзяцей і 20 гадз. для дарослых. На пастаноўку прышло шмат людзей з Кузава і моладзі з навакольных вёсак. Пастаноўка ўсім спадабалася. Па заканчэнню мастацкай часткі ўсе засталіся на забаву. Весела гуляла моладзь. У перапынках між танцамі выконваліся песні.

— Вось гэта была забава, — кажуць удзельнікі. — Ніводнага п'янага на забаве, ніводнага хлопца ў шапцы і з папяросай у зубах не пабачыў бы.

Гэта была сапраўды культурная забава. Трэба ведаць, што над гэтым нямала папрацавалі члены праўлення гуртка ЗМВ і ЛПЖ. Ул. Мацейка

Пабудавалі святліцу

Жыхары вёскі Давідавічы зайздросцілі, што ў іншых вёсках будуецца святліцы. Вядома, яна ж вельмі патрэбная. Тут і моладзь збярэцца пачытаць кніжкі, паслухаць радыё, у святочны дзень наладзіць танцавальную вечарынку, і вясковыя сходы можна праводзіць, не клапоцячыся аб памяшканні. На агульным вясковым сходзе вырашана пабудаваць у Давідавічах святліцу. Гэта было ў мінулым годзе.

Але як, якім чынам? Адкуль узяць сродкі? — хвалявалі жыхароў Давідавіч думкі. Але вырашылі хутка: скінуцца па некалькі бярвенняў ад гаспадара, а гаспадароў у вёсцы 60 — і будзе святліца. Так і зрабілі. Грамадскім чынам прыступілі да пабудовы. Плотніку заплацілі са складчын. Пакрылі таксама з грошы са складчын.

Горш з выканчэннем, бо на гэта таксама патрэбна многа грошай. Але з дапамогай прышла грамадская рада нарадовая ў Пэўлах (цяпер, пасля рээрганізацыі ГРН-аў, Давідавічы належаць да ГРН у Рыбалах), якая са свайго бюджэта на культурныя мэты прызначыла 7 000 зл. на выканчэнне святліцы ў Давідавічах. За гэтыя грошы закуплены дошкі на шалёўку...

У маі святліца будзе гатова. (мк)

Разгортваецца матарызацыя

Па ініцыятыве жыхароў Плюціч у пачатку сакавіка ў гэтай вёсцы павятовае праўленне Саюза сялянскай моладзі ў Бельску арганізавала матацыклетны курс. На гэты курс запісалася 35 асоб, у гэтым — 18 з Плюціч, 7 з Гусак і 10 з іншых навакольных вёсак.

Нядаўна адбыліся пробныя экзамены, пасля чаго ўдзельнікі курса былі допушчаны да дзяржаўнага экзамена.

На здымку: удзельнікі курса.

Тэкст і фота — Віктар Астроўскі

Увага! У сувязі з Днямі

Асветы, кніжкі і друку

ТРАДЫЦЫЙНЫ ЛІТАРАТУРНЫ КОНКУРС

ГАЛОЎНАГА ПРАЎЛЕННЯ БЕЛАРУСКАГА ГРАМАДСКА - КУЛЬТУРНАГА ТАВАРЫСТВА ВАЯВОДСКАЙ БІБЛІЯТЭКІ І «НІВЫ»

Мой родны кут, які ты мілы!
Цябе забыць не маю сілы.
Не раз я стомлены дарогай
Жыцця вясны сваё убогай,
Да цябе ў думках залятаю
І там душою спачуваю.
О, як хацеў бы я спачатку
Дарогу жыцця па парадку
Прайсці яшчэ раз, аглянуцца,
Прыбраць з дарог камені тыя,
Што нішчаць сілы маладыя, —
К вясне хацеў бы я вярнуцца.

Так, Вы адгадалі. Гэта ўрывак з паэмы Якуба Коласа. Але мы маем пэўныя засцярогі. Наборшчык згубіў тэкст і набіраў урывак з памяці. Мог памыліцца. Памажыце нам выявіць: памыліўся наборшчык, ці не? Калі не памыліўся, пішыце «наборшчык не памыліўся». А калі па-вашаму зрабіў ён нейкія памылкі ці недакладнасці, тады пішыце: «Наборшчык памыліўся, набраў так і так, а павінна быць так».

Зрабіўшы свае заўвагі, напішыце загаловак паэмы і свой дакладны адрас і дасылайце ліст да рэдакцыі.

Сярод удзельнікаў, якія прышлюць правільныя адказы разлясуем 30 каштоўных кніжных узнагарод (Напрыклад, 6 тамоў Кузьмы Чорнага).

Конкурс будзе працяваць да 31 мая.

Жадаем прыемнай забавы і выйгрыша!

ЛІХТАРЫ

Цёмна ноччу на вясковых вуліцах. У паветовых мястэчках хаця дзені-дзе ліхтаровыя стаўпы тырчаць, але над вёскамі толькі адзін ліхтар свеціць — той, якога Усевышні павесіў у час стварэння свету. Праўда, гэты старынны ліхтар мае шмат агульнага з нашай электрастанцыяй. Часам свеціць толькі рагатай палавінай, значыцца і на небе ёсць эканомія светавой энергіі.

Бывае, што ліхтары хварэюць і гэта перашкаджае ім добрасумленна выконваць свае абавязкі. Напрыклад: няма ў электрастанцыі толку — няма і току; часам лямпачка перагарыць, а часам, проста дзяжурны электрык з выпадку пахмелля забудзе рубільнік уключыць, і стаяць тады ліхтары цёмныя, усё роўна бы шапкі насунуўшы на вочы.

З нябесным ліхтаром зусім іншае. Ён працуе па каляндарных тэрмінах. Як хмаркі не гуляюць, дык усё ў парадку.

Мабыць прыйдзе час, калі ў вёсках не толькі над гэзсамі будуць гарэць лямпачкі, а на кожнай вуліцы. Але пакуль што там людзі свецяць уласнымі ліхтарамі. Асабліва п'яныя. Панабіваюць сабе сінякоў у цемнаце — хто аб плот, хто аб дрэва. Іншы раз пры сяброўскай выпіўцы ліхтароў сабе наставяць і свецяць імі ўдзень і ўночы. Наймачай, забываюць рубільнікі выключаць. Іншы раз і ў гарадах спатыкаецца, што ліхтары і днём гараць — нібы сонцу свяціць памагаюць. Значыцца, справы з ліхтарамі ў нас не зусім у парадку.

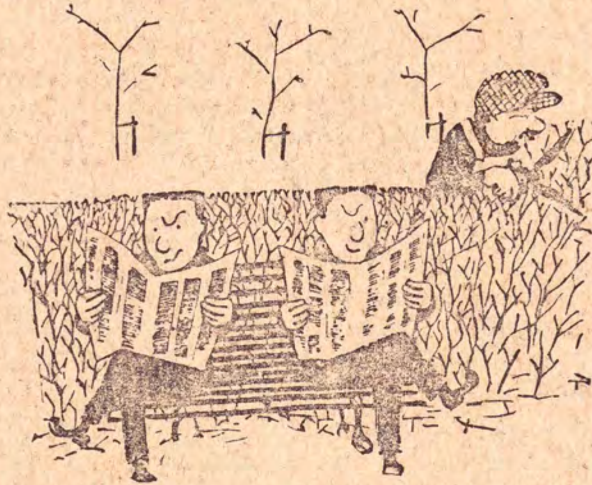
Мабыць, асабліва варожа ставяцца да ліхтароў веласіпедысты і фурманы. Ездзяць у поцемкі па дарогах, бы прывіды. Спяшаюцца да дарожных катастроф даехаць. Поўбяды, калі прыйдзецца ў бальніцу трапіць, але горш, калі ў царкву. Тады і многія запаленыя ліхтары не запаляць жыцця, якое згасла.

Мой сусед пехатою ходзіць, а кішэнны ліхтарык носіць. Пачуе грукат калёс, адразу сноп святла пасылае. Ведай, моў, што не адзін па начной дарозе блукаеш. І падумайце, дарагія чытачы, аб'язджаюць суседа бокам, значыцца, дажыве чалавек да сваёй смерці.

Я ўсім тым, хто не захоўвае правіл руху на агульных дарогах, ставіў бы ліхтары галавешкай, каб небяспечнымі для іншых яны не былі. А што ў вёсках ночанькі цёмныя, дык гэта зусім не перашкаджае людзям мець асвечаны розум.

Дзядзька Лявон

Без слоў.

Рацыяналізатар.

Рапіца ў акіяне.

Агенцтва гумару і сатыры паведамляе

Сямяцічы. На дарозе паміж Сямяцічамі і Крупіцамі ляжыць зрэзаная велізарная вярба. Кажуць, што не выпадкова ле тут нехта зрэзаў. Справа ў тым, што вялізнае дрэва разляглося на ўсю шыр дарогі. Пешаходы абмінаюць гэтую перашкоду, грэзнучы па калені ў лепкай гліне размоклага поля. Але фурай або самаходам тут не праедзеш. Такая перашкода вельмі на руку ўсім тым з Крупіцкай ГРН, якія здцягваюць у рэалізацыі абавязковых паставак дзяржаве. Да іх жа не даедзе прадстаўніцель фінансавага аддзела прэзідыума ПРН. Дарожны аддзел у Сямяцічах мабыць салідарны з тымі камбінатарамі, бо дарога ўсё яшчэ заваленая.

(вб)

ХТО ЛЕПШ

— Навошта ты кінуў каменем у свайго сябра?

— Мамачка, ён кінуў першы.

— То трэба было мне сказаць.

— Ты думаеш, што лепш у яго трапіла б?

Ян Ясьвілевіч
Пасынкі

СМУТАК ЯНКІ

Ідучы з дзяўчынай, Янка прывітаўся з нейкай другой дзяўчынай.

— Што гэта значыць, вытлумач мне, — сказала яго сяброўка.

— Так то так, — скрывіўся Янка, — але як вытлумачуся перад ёю.

Мікола Беразавец
Бельск

САМААБСЛУГОЎВАННЕ

У ШКОЛЕ

Вучань: — Я б хацеў, каб клас у нас быў круглы.

Настаўнік: — Навошта?

Вучань, — Тады б я ніколі не стаяў у куце.

Мікола Кузьміцкі
Плюцічы

ШТО ЗРАБІЦЬ

Пацыент пытае ў доктара:

— Скажыце, калі ласка, што зрабіць, каб ад прыбытку галава не балела?

— Адрубаць — адказаў доктар.

Віктар Вашкевіч
Стрыкі.

БАЦЬКА І СЫН.

Бацька: — Ты зноў тут ляжыш. Ты не варты, каб на цябе сонца свяціла.

Сын: — Таму я і лёг пад дрэвам.

Сцяпан Гаральчук
Мокрэ

У ЯКІ ПАДАЦЦА БОК.

У Мацейкавай Гары
Дваццаць два гаспадары.
Вузкі паласы аруць,
Па калісьняму жывуць.
Але гэта да пары,
Ужо ў Мацейкавай Гары
Мараць людзі, каб аснову
Залажыць пад долю нову.
Вось зышліся неяк з рана
Усе сяляне у Сцяпана.
— Раскажы ты нам, браток,
У які падацца бок?
Ты нямала зведаў свету,
Ды й чытаеш шмат газетаў.
Ураджаі у нас дрэнны,
На лугах што год менш сена.
Як бы гэта так зрабіць,
Каб багата й добра жыць.
Сцяпан ўзяў вады напіўся,
Людзям нізка пакланіўся,
Усіх вачыма абвёў
І пачаў вось з гэтых слоў:
— У нас, у Мацейкавай Гары
Дваццаць два гаспадары,
Кароў дойных дваццаць шэсць,
Дваццаць коней, кабыл шэсць.
На гектар — два араня
Кожны корміць год каня.
Кожны конь — як конь здаровы -
Корму з'есць за дзве каровы.
А з каня так, як з быка,
Не надоіш малака,
Не дажджэш з яго цялятка.
Вось дзе дурасць наша, братка.
Каб арцельна мы рабілі,
У сто раз больш мелі б сілы
Луг ўзялі б змельеравалі,
Поле трактарам аралі б.
Вось ў які трэ' йсці нам бок,
Разам у сельгасгурток!

МІХАСЬ КРАСОЎСКІ
Малынка

